СОДЕРЖАНИЕ

EDITAT/
Șl UNIUNEA
DE
. . LI GL
R ■ ■ I 11N E
Λ' W Λ·

astica
: ' H
HO I XRE Olii RUBIN Jocc

• MURS AL NADJAFOV : Tair Sa Lilio, . BRUTARU . Expoziția interregional
i
Cki| Φ OLG \ BUSNEAG Zoe .\i ... Rodica Popescu
IDI IDRÃGÃNUS . Hans He.
HORI \ HORSlA, : Gncor-
Geta Bră-
CI U P E 3 '
R и 11ta ni a - pai ' 11 a cl

Ю5
307
312-319
326
330-335
351
353
REVISTA
и ■
Mι
Fotografii: FLORI/1 ,
Prezentare ariiscca F L
Coperta I : HEI IRI C Γ - · O : - ¿
Coperta IV: ZOE Ξ ‘ н _ , , c :
"George Enescu" lași
IlUllinillllW
C0016836

Este inepuizabilă bogăția de gînduri și sentimente pe care semnificația lui 23 August 1944 o trezește în conștiința fiecăruia. Zi de zi, an după an, cele două decenii care se împlinesc au dat vieții noastre alte dimensiuni față de trecut, au deschis noi și impresionante orizonturi. înfăptuirea revoluționară a noilor realități politice, economice, sociale, desfășurată sub conducerea partidului marxist-leninist al clasei noastre muncitoare, a atins astăzi treptele realizărilor de înalt prestigiu, în toate domeniile de activitate.

Desăvîrșirea construcției socialiste reprezintă astăzi cauza generală, cea mai înaltă, a milioanelor de oameni ai muncii din țara noastră, factorul viu, mobilizator al fiecărei fapte ce se adaugă victoriilor noastre. Prin valorificarea tot mai deplină a talentelor poporului, a marilor sale resurse, Republica Populară Romînă se afirmă ca o prezență de considerabilă stimă pe plan internațional, în cele mai variate sectoare, constituind pentru noi prilejuri de adîncă emoție și mîndrie patriotică.

Cei aproape 20 de ani pe care îi împlinește orînduirea noastră semnifică în mod firesc însăși vîrsta, istoria artei noastre socialiste. Ne aflăm într-o perioadă care m a rc heяză aceste două decenii de existență ale unei arte fundamental noi, ale unei arte care Și-a dovedit, prin trăsăturile sale, prin orientarea și formularea artistică a conținutului ideologic, apartenența organică la țelurile și sarcinile socialismului.

Arta noastră contemporană a adăugat și adaugă, permanent, la valorile indiscutabile ale creației artistice a trecutului, claritatea și spiritul piofund științific al ¿indirli marxist-leniniste ; tocmai această gîndire ne-a permis să desprindem din complexitatea fenomenelor suprastructurale anterioare epocii noastre, valoarea deosebită a acelei arte pătrunse de caracter popular, devotată spiritului creației făurite

de popor. Această artă, animată de năzuințe patriotico avansate, s-a afirmat în viața poporului ca expresie a caracter!stl cl loi spirituale, ale Istoriei șl idealurilor sale.
Prețuind acest fond viu, valoros, al culturii artistice, arta, zilelor noastre a adus pe terenul gîndirii și creației artistice, probleme și înțelegeri noi, îmbogățind substanțial sensul și sfera de manifestare ale plasticii noastre.
Orientarea pe care Partidul Muncitoresc Romîn a dat-o creației noastre a pus la temelia dezvoltării acesteia principii conținute în tezaurul de gîndire al esteticii marxist-leniniste : partinitatea, caracterul popular, umanismul socialist. Afirmarea rolului activ, transformator, care revine creației artistice în revoluția culturală,, a prilejuit manifestarea unei multitudini de personalități artistice și varietăți de stiluri care exprimă astăzi bogăția plasticii romînești, căile variate ale dezvoltării sale de mîine.
Ponderea acordată compoziției tematice în pictură, noul sens pe care îl capătă redarea omului în portret, afirmarea caracterului mi lits nt-agi tutorie — prin varietatea remarcabilă a genurilor graficii: grafica de șevalet, gravura» afișul, caricatura, — dezvoltarea sculpturii statuare, a reliefului, realizările scenografiei» prezența tot mai accentuată a artelor decorative și aplicate în cîmpul creației noastre, și, însfîrșit, avîntul pe care l-a luat arta monumentală, toate acestea reprezintă imaginea elocventă a mersului ascendent al creației noastre plastice, a rolului său mereu sporit în formarea și consolidarea culturii socialiste a patriei noastre.
Multitudinea de preocupări ale artiștilor dezvăluie o efervescență creatoare care a cuprins masa largă a creatorilor, concretizîndu-se în realizări temeinice, ce jalonează totodată perspective deosebit de promițătoare pentru etapele următoare.
înseși problemele abordate, modul tot mai profund de agîndî și aplica principiile fundamentale ale creației vădesc maturizarea creatorilor noștri, capacitatea sporită a artci noastre do a răspunde înaltelor cerințe estetice, ideologice» ale poporului» ale contemporaneității.
sos
Cea de-a II-a Conferință pe țară a Uniunii artiștilor plastici a constituit» din acest punct de vedere, prilejul aprofundării principalelor aspecte și trăsături ce au caracterizat dezvoltarea creației plastice romînești a ultimilor ani. Problemele complexe pe care Conferința le-a adus în discuție au conturat temeiul unui vast program de muncă, al cărui principal mobil rezidă în consolidarea permanentă a realismului socialist în arta noastră.
Arta realist-socialistă — se spune în salutul adresat Conferinței pe țară a artiștilor plastici de către Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Romîn — este prin natura ei o artă inovatoare, ea deschide cele mai largi posibilități de afirmare multilaterală a personalității artistice, de dezvoltare a unei mari varietăți de stiluri în creație. Ei îi sînt străine însă inovațiile privite ca un scop în sine, tendințele formaliste, deformările împinse la absurd, imitarea diferitelor curente și școli artistice, cît și platitudinea și cenușiul, redarea naturalistă a realității, pentru cã acestea duc la consumarea sterilă a talentului, răpesc operei de artă forța emoțională. »
Noi am obținut tot ceea ce reprezintă trăsătură înaintată în arta noastră printr-o permanentă combatere a ideilor și pozițiilor care preconizau, deschis sau disimulat, încorporarea concepțiilor idealiste burgheze în procesul de dezvoltare a creației noi, socialiste.

< *
învățătura partidului și-a dovedit pe deplin înalta sa valoare și eficiență, călău-zindu-ne permanent în direcția păstrării purității ideologice a creației noastre. Pentru aceasta, promovînd neabătut ideile fundamentale ce definesc esența și rolul artei socialiste, partidul ne-a îndemnat neîncetat către cercetarea aprofundată și creatoare a tuturor problemelor și fenomenelor artistice; aceasta, pentru a putea discerne și dezvolta în esența locacele trăsături, calitativ deosebite, pecare le determină realitatea socialistă.

Aceasta presupune, în aprecierea fenomenelor artei, împletirea armonioasă a rigorii științifice, cu înțelegerea vie, eliberată de dogmatism, a procesului complex al creației ; aceasta se opune atît interpretărilor simplificatoare, vulgarizatoare, pozițiilor « răsturnătoare în pictură », cum le denumea Lenin, ca și tendințelor de <l transcriere » într-o aparentă terminologie materialistă a unor teze proprii
esteticii idealiste burgheze.

Nivelul tot mai înalt la care aspiră arta noastră plastică, posibilitățile certe de care aceasta dispune revendică o creștere simțitoare a calității cercetării și criticii de artă. Acestea au menirea ca, animate de spirit constructiv, de principialitate, să pună în valoare acele trăsături sau manifestări care se înscriu pe drumul larg al exprimării mesajului partinic, umanist-socialist al artei noastre, cultivînd dragostea pentru frumos, militînd pentru idei șl sentimente elevate în artă.

Aceasta înseamnă a aduce, totodată, o substanțială contribuție la demonstrarea superiorității absolute a artei noastre asupra artei decadente burgheze, asupra ideologiei retrograde, antiumane ce-i stă la bază.

Pe drept cuvînt, se sublinia în salutul C.C. al P.M.R., adresat Conferinței noastre, faptul că; se face simțită nevoia unei mal Intense activități teoretice șl critice, care să îmbogățească gîndlrea științifică în domeniul artelor plastice, să lărgească orizontul ideologic al artiștilor, să combată Ideologia burgheză, curentele decadente în artă »,

Uniunea artiștilor plastici, revista «Arta Plastică» au, în această privință, datoria și posibilitatea de a însemna o prezență tot mai vie, mai eficientă, în direcția intensificării vieții ideologice în rîndurîle artiștilor plastici, a schimbului de opinii asupra problemelor centrale și actuale ale creației noastre contemporane.

în fața pictorilor și sculptorilor, a graficienilor și artiștilor decoratori se află unul dintre cele mai importante obiective pe care le-a întîlnit arta noastrăîn dezvoltarea sa de la 23 August 1944 și pînă astăzi; desfășurarea largă a posibilităților creatoare pe care le-a atins plastica romînească, în condițiile făurite de către orín-duirea democrat-populară, în toate ramurile și genurile sale. Concretizarea acestora într-o expoziție de înaltă ținută va constitui, în același timp, mărturia elocventă, emoționantă a participării active a artei plastice la opera de desăvîrșire a construcției socialismului în patria noastră.

Expoziția închinată aniversării a două decenii de la eliberarea țării noastre de sub jugul fascist va demonstra deosebita capacitate a creatorilor de a înfățișa, într-o remarcabilă varietate de stiluri, un registru tematic de o amploare neobișnuită.

Paginile de eroism și abnegație înscrise de lupta pentru libertate, împotriva fascismului, împotriva exploatării omului de către om, luptă

în fruntea căreia s-au aflat neclintit comuniștii, uriașa activitate revoluționară ilegală condusă de Partidul Comunist din Romînia pentru înlăturarea dictaturii fasciste reprezintă pentru creatori, izvoare de inspirație capabile, prin semnificația lor, să le înaripeze puternic talentul, gîndirea, imaginația.
Expoziția închinată acestor două decenii va constitui, prin natura sa, un examen de înaltă maturitate artistică — cetățenească, de afirmare a tuturor trăsăturilor principiale și a deosebitelor valori de măiestrie care caracterizează creația nrnșrrȘ ; ea este un prilej pentru creatorii noștri de a demonstra încă o dată forța artei de idei, capacitatea acesteia de a desprinde din multitudinea evenimentelor, ce se desfășoară sub ochii noștri, profunda lor semnificație istorică și de a le reda în imagini pline de vibrație poetică, de veridicitate emoționantă. Astfel de lucrări vor putea contura în trăsăturile eroilor, ale constructorilor socialismului, germenii noului, forța generalizatoare a noii conștiințe.
Variatele probleme care se pun fiecărei ramuri sau gen în oglindirea temelor inspirate din istoria luptelor revoluționare ale poporului, ca și ale celor izvorîte din realitatea noastră socialistă, diversitatea viziunilor, varietatea stilurilor artistice, ca și sublinierea trăsăturilor esențiale, fundamentale» care determină unitatea artei noastre, iată numai cîteva dintre problemele la care este firesc și necesar să medităm la începutul, șl pe parcursul activității laborioase pe care o vom desfășura în vederea expoziției pe care o vom inaugura în zilele lui august ale anului ce vine. în acest sens, criticii și cercetătorii din domeniul artei și maieu seamă artiștii înșiși pot aduce un aport remarcabil. Revista « Arta Plastică », anga-|îndu-so să răspundă prin activitatea sa acestei sarcini importante, pune totodată paginile sale la dispoziția creatorilor, a criticilor de artă, pentru a debate prin formularea variatelor opinii, problemele majore de conținut și formă, implicate de actualele țeluri ale artei noastre.
Avem convingerea că acestea vor contribui la climatul viu. stimulator, capabil să îndrepte gîndlrea artistici, creația însăși, spre realizări șl mai temeinice si mai valoroase. ‘ ** **’
BORIS CARAGEA
în patria noastră s-au petrecut în ultimii 20 de ani schimbări mărețe, revoluționare: constituirea unei industrii socialiste a desființat caracterul « eminamente agrar» al Romîniei de altădată; încheierea colectivizării a deschis noi orizonturi dezvoltării agriculturii ; noile relații socialiste, revoluția culturală au produs schimbări profunde în gîndirea și sensibilitatea oamenilor.
în noile condiții create în viața socială și culturală a țării, artei îi revine un rol deosebit în opera de transformare socialistă a conștiințelor.
Salutul adresat de conducerea de partid și de stat recentei conferințe pe țară a Uniunii artiștilor plastici din R.P.R. releva semnificativ: «Artiștii plastici, împreună cu toți oamenii de artă, aduc o contribuție prețioasă la îmbogățirea vieții spirituale a poporului, la dezvoltarea patrimoniului artei noastre naționale și a culturii socialiste... Asti că talentul său slujește poporului, în mijlocul căruia s-a născut, că arta sa contribuie la transformarea conștiinței oamenilor, la înnobilarea lor spirituală, la însuflețirea în muncă a făuritorilor de bunuri materiale și culturale ale societății — iată suprema satisfacție a artistului cetățean ».
Această înaltă funcție acordată artei de către partid și guvern, cerințele etapei actuale — desăvîrșirea construcției socialiste în țara

noastră — obligă artistul la o exigență sporită față de opera sa, la o înaltă măiestrie. Numai astfel vom putea crea lucrări pătrunse de suflul eroic al epocii noastre, care să contribuie la educarea omului nou.
Să nu uităm că anul viitor se vor împlini 20 de ani de la Eliberare, Artiștii plastici vor sărbători acest eveniment prlntr-o expoziție festivă. Trebui să ne încordăm toate forțele pentru a da un nou elan mișcării noastre plastice, pentru a demonstra că această nouă etapă în istoria țării noastre a însemnat șl o nouă etapă în dezvoltarea artelor plastice.
Grafica, pictura șl sculptura, artele monumentale — au înregistrat multe succese în acești aproape 20 de ani de realizări. Alături do artiștii aparțlnînd generației
vîrstnice, în expozițiile noastre din țară și străinătate s-a remarcat o talentată generație de tineri. E un lucru care trebuie să ne bucure. Să nu uităm însă — și aceasta cu atît mai mult acum, în pragul memorabilei expoziții « 20 de ani de la Eliberarea patriei noastre » — că trebuie să fim foarte exigenți față de noi înșine, față de creația noastră. Lucrările noastre trebuie să reflecte cuceririle ultimilor 20 de ani, ca și momente din trecutul de luptă al poporului, eroismul celor care au luptat pentru făurirea acesteivieti noi, să înfățișeze chipul omului nou, despre care vorbim atît de mult, noua sa etică, optimismul și elanul său.
Să fim exigenți în alegerea unor teme și subiecte, de o mare bogăție de idei și cu o puternică forță emoțională ; să ne întrebăm neîncetat pentru ce și pentru cine realizăm opera de artă, la ce servește și cui se adresează ea ; să discernem ceea ce este esențial și nou în realitate de ceea ce este accidental și vechi.
Acest lucru nu se poate împlini decît prin situarea artistului pe pozițiile partinității, prin aprofundarea ideologiei marxist-leniniste și totodată prin studiul atent al realității.
Fiecare zi de muncă atentă ne va descoperi ce inepuizabile izvoare sînt omul și natura, ne vor descoperi noi perspective în înțelegerea bogăției de semnificații a edificării societății comuniste. Cercetînd fabricile, uzinele, colectivele noastre, trăind în mijlocul oamenilor, vom vedea cum se nasc și se formează ade virați i eroi al zilelor noastre, cel care duc înainte societatea. Numai într-o legătură directă cu viața, vom Izbuti să înțelegem bogăția lăuntrică a omului nou, frumusețea șl vigoarea sa morală, hărnicia și Iscusința sa. Numai astfel vom ajunge la o înțelegere mal complexă a portretului, vom reuși să-l conferim o valoare generalizatoare. do simbol, șl să înlăturăm platitudinea sau schematismul care mai răzbat în unele lucrări ale artiștilor noștri.
305
O documentare aprofundată ne va descoperi nu numai noua față a omului, cl și noua față a țării, acest vast șantier socialist în care noul izbucnește biruitor.
Multe din peisajele industriale create în ultima vreme reflectă aspecte sesizante din patria noastră socialistă, ne transmit prezența puternică, transformatoare a omului. Unele însă denunță o documentaro superficială, turistică, un pitoresc facil, care anulează patosul și frumusețea realităților noi.
Nu este suficient să fim exigenți în selectarea temelor. O exigență cu adevărat artistică împletește alegerea subiectului cu realizarea lui plastică. Putem să atacăm o temă bună» dar dacă o prezentăm inexpresiv,

dacă nu-i găsim o formă corespunzătoare, de înaltă măiestrie artistică, îi compromitem tot miezul de idei și sentimente.
Lipsa de exigență în folosirea mijloacelor artistice, deficiențele de măiestrie au grave consecințe asupra însuși mesajului operei de artă. Un limbaj neadecvat poate anula forța de emoționare și convingere a unei lucrări.
Problema limbajului artistic este strîns legată de viziunea artistului, de conținutul de idei al imaginii ; căutările cu adevărat inovatoare sînt numai acelea care se fundamentează pe unitatea dintre fond șl formă.
Imperativul măiestriei artistice, al adecvării mijloacelor de expresie la conținut – ridică în fața artistului probleme în care se împletesc organic talentul, studiul perseverent, pasiunea și sinceritatea.
Unii tineri vor cu orice preț să fie « la modă ». Deschid revistele străine, își aleg un artist pe care-l cred extraordinar și caută să-l imite. Alții vor să fie o copie fidelă a profesorului lor. Ambele poziții sînt greșite. Artiștilor pe care vor să-i imite le-au trebuit uneori zeci de ani pînă a-și închega stilul lor personal, căci stilul este totdeauna o etapă finală, o culminație a unei lungi și încordate perioade de muncă. Orice copiere a modelajului unui sculptor, orice mimare a paletei unui pictor nu fac decît să-l înstrăineze pe acest tînăr de puternicele resurse creatoare pe care orice artist adevărat le poartă în sine.
Desigur, orice tînăr este inevitabil supus unor influențe, dar el trebuie să aibă maturitatea de a selecta între ele pe acelea care sînt apropiate de adîncul căutărilor lui ; numai acelea sînt rodnice, numai acelea nu-l îndepărtează de la drumul lui și-l pot permite o îmbogățire a propriului arsenal de mijloace de expresie.
Sinceritatea căutărilor, efortul perseverent îl pot duce mult mai departe decît mimarea facilă a unul artist « la modă ». « Adu-ți aminte că-î mai de preț încordarea stăruitoare, decît facilitatea» – spunea acum o jumătate de mileniu un titan al artei – Leonardo da Vinci,
Un artist este dator să studieze nu numai omul și natura, ci să învețe din întreaga istorie a artei universale. Acolo se află acumulată o experiență de milenii. El este dator, totodată, să studieze izvoarele artei populare și naționale.
Avem artiști mari – Grigorescu, Andreescu, Luchian, Petrașcu, Paciurea, Brâncuși, Ressu. Prin înțelegerea și studiul lor atent, artistul se apropie de însuși sufletul poporului care l-a născut. Prin ei, învață să nu caute succesul facil, să nu se subordoneze unor influențe sterile, să fie sincer și exigent cu sine.
Brâncuși, artistul de faimă universală, nu pregeta să se inspire din izvoarele artei populare, să reia neobosit aceleași teme, transpunîndu-le în diverse materiale, împîngînd mereu mai departe operația de esențializare, desăvîrșindu-Ie, făcîndu-le tot mai măiestre.
Fiecare artist este purtătorul unui talent, unei sensibilități care-I deosebește de ceilalți. El trebuie nu numai să-și caute, să-și descopere această sensibilitate originală, ci să și-o și dezvolte. Și aceasta nu se poate realiza decît prin muncă fără preget, în ani de zile.
Drumul creației este un drum greu. Cel care-l străbate trebuie să iubească arta din tot sufletul, și, totodată, să muncească neîncetat; să învețe să observe frumusețile noi ale patriei și ale omului muncii, acest om care transforma totul în țara noastră ; să-și desăvârșească nivelul politico-ideologìe, fiindcă numai înarmat cu concepția filozofică marxistă el poate discerne ce este fe ne e vieții ; să facă

multe studii, pînă ce descoperă ce este esențial în tema respectivă; să caute cu pasiune mijloace cît mai apte să reflecteze dinamica realității. Exigența în ce privește măiestria artistică ne ferește de a ne lăsa furați de simplul joc al culorilor sau volumelor, de a ne lăsa antrenați în a da lucrări schematice sau palide, în care umanul dispare.

Marea grijă pe care partidul o arată dezvoltării artei, încrederea și înalta prețuire pe care o acordă artistului, să ne fie un puternic imbold în crearea de noi opere valoroase.

Muncind laolaltă cu pasiune și devotament față de partid și popor, să creăm împreună stilul epocii noastre.

Ligia mac ovem

5 ANI DE LA EXPOZIȚIA „FLACĂRA" (1948-1963)

MIRCEA D É A C

Au trecut 15 ani de la Expoziția «Flacăra» La sfîrșitul lunii aprilie 1948 — in sala Dalles — într-un cadru festiv și de entuziasm general se deschidea expoziția «Flacăra». Se întîmplase un fenomen nou în arta noastră: triumfa nu numai o artă cu tematică nouă, dar se concretiza prima expoziție tematică orientată spre viață, spre omul muncii, făuritorul noii societăți. Apariția fenomenului organizării unei expoziții colective cu temă nu a fost însă un fenomen izolat și nici întîmplător. Anul 1948 începuse cu organizarea și altor asemenea expoziții. O manifestare de o importanță deosebită avusese loc în luna ianuarie a aceluiași an în sala de expoziții a Ministerului informațiilor: «Pictorii romîni prezintă Bulgaria ». în luna martie avea loc : « Expoziția de pictură a Sindicatului de funcționari particulari», a cărei însemnătate consta în caracterul său de masă. Expozanții nu erau artiști consacrati ci amatori, functio-nari, care în orele de răgaz se aplecau asupra paletei și hîrtiei, încercînd să exprime gîndurile și sentimentele lor născute în contactul cu realitatea vieții din jurul lor. Revoluția socială descătușa talentele și le permitea să se manifeste liber. în acest sens, această expoziție ca și cea care o precedase: «Expoziția de artă plastică muncitorească» (din august 1947), își au un Ioc deosebit in mișcarea noastră de amatori.

La începutul lunii aprilie, în sala Ministerului informațiilor, a avut loc « Expoziția femenina de pictură și sculptură», organizată de resortul femenin din Sindicatul artelor frumoase, expoziție ce s-a deschis într-un cadru festiv cu ocazia Zilei interna-

ționale a femeii, Expoziția a fost mai mult un prilej de confruntare artistică, de manifestare colectivă pe linia realismului. Expoziția aducea probleme tematice noi în plastica noastră, ca reflectarea rolului femeii în societate.

Totuși, în cadrul expoziției se mentineau numeroase lucrări la un nivel artistic scăzut și la o insuficientă putere de dezvăluire realistă a vieții.

Expoziția care a urmat a fost «Flacăra». Pregătită din timp de către USASZ (Uniunea sindicatelor dc artiști, scriitori și ziariști), pe bazaînlesniriloracordate de către partid și guvern artiștilor pentru a putea lucra în mijlocul poporului muncitor, expoziția «Flacăra» a însemnat cu adevărat începutul unei noi etape în viața și activitatea artiștilor plastici. Sub îndrumarea partidului, artiștii își îndreptaseră atenția asupra vieții poporului, mergînd și lucrînd în mijlocul Iul. Pentru prima dată se organiza o expoziție, în cadrul

căreia temele predominante erau reflectarea luptei revoluționare și a activității
308
creatoare a clasei muncitoare, teme multilaterale in aspectele lor, constituind totodată o preocupare de cinste pentru majoritatea artiștilor.
Este adevărat că ceea ce-si propunea să realizeze expoziția « Flacăra » din sala Dalles, avea să se concretizeze de fapt, mult mai cuprinzător la 8 decembrie în același an prin organizarea primei « Expoziții anuale de stat a artelor plastice », în Palatul Republicii — expoziție care a constituit totodată un act de reflectare a transformărilor revoluționare din țara noastră, o expresie a efortului de construire a socialismului. în cuprinsul expoziției munca își căpăta semnificația ei cea mai înaltă, iar omul își recîștiga dreptul și demnitatea de a trăi și a munci liber. Anul 1948 aducea astfel, în complexitatea evoluției artei noastre, elemente noi, de o deosebită semnificație. Se vădea o nouă înțelegere a rosturilor artei, eliberată de carierismul artistic si de servitutile relațiilor cu amatorii
»   fit
de arta burghezi.
Creația artistică, opera de artă devenea astfel un bun al maselor populare, redînd măreția avîntului în luptă al poporului muncitor pentru construirea socialismului.
În anii care urmează manifestărilor din 1948, expozițiile tematice sau orientate pe genuri, dobîn-dcsc o amploare și mai mare. Să amintim numai cîtcva organizate în 1949: expoziția «Munca în arta plastică», în ianuarie, expoziția «8 Martie în arta plastică», în martie, expoziția «Caricatura, armă de luptă pentru pace» ș.a.m.d.
Ne aflăm astfel în fața unei noi orientări în arta noastră plastică. Cu zece ani în urmă în saloanele oficiale de pictură, de alb și negru sau expozițiile personale ale artiștilor se promovau cel mai adesea lucrări izvorîte din intimitatea artistului înstrăinat de realitatea socială.
Desigur că această nouă orientare nu începe doar cu expoziția «Flacăra». încă primele manifestări care au loc după Eliberare vădesc noua orientare artistică. în prefața catalogului Salonului Oficial de pictură și sculptură din 1945, se arăta: « Cu expoziția din acest an, juriul Salonului a deschis larg loc operelor tinerilor artiști cu talent, care prin lucrările lor înfățișează mișcarea artistică a noii generații și preocupările lumii ce se ridică.
în aceeași ordine de idei, juriul împărtășește satisfacția sa vizitatorilor și artiștilor, constatînd înclinarea unora dintre expozanți către compoziții șl subiecte cu caracter social, ce reprezintă viața reală a poporului, sltuînd astfel pe autorii acestor opere în mijlocul problemelor vil ce no agită astăzi »,
« înclinarea » din 1945 devine orientare și crez artistic în 1948.
Acest complex proces de transformare a concepției despre artă s-a făcut în focul unei lupte deschise împotriva decadentismului și a dife ritelor teorii idealiste și reacționare asupra artei, s-a făcut pe baza unei atente lămuriri a artiștilor și a apropierii lor de viața poporului.
Tocmai această apropiere, pe care putem s-o considerăm ca un moment de cotitură, o marchează de fapt expoziția « Flacăra ».
Condiții obiective au contribuit la transformarea
>
artei noastre : transformarea revoluționară a țării noastre, trecerea la înfăptuirea revoluției socialiste, clarificarea ideologică a

artiștilor sub îndrumarea partidului și rezultatele legăturii artiștilor cu masele largi și în primul rînd cu mediul muncitoresc.
« Orientarea către om si către viată — se scria 0 i
în cuvîntul înainte al catalogului expoziției — către mediul muncitoresc, privit în trecut cel mult sub unghiul pitorescului, al anecdotei, acesta a fost și este principiul călăuzitor al celor care alcătuiesc grupul plastic Flacăra».
Nu este însă mai puțin interesant de remarcat că existau și evidente lipsuri, inerente acelui moment. în același « Cuvînt înainte», poetul Marcel Breslașu, președinte al USASZ, scria: « Desigur, nu se poate afirma că în prezenta expoziție nu se mai găsesc urmele unor lungi și îndătinate concepții și tehnici greșite: formalismul încă nu a fost lichidat și rămășițele artei decadente sub toate chipurile devierilor ei impresioniste, expresioniste, n-au fost decît într-o oarecare măsură înlăturate. Prezenta manifestare marchează o etapă, cucerește unele poziții utile mai ales ca puncte de plecare pentru evoluția ulterioară a fenomenului plastic romînesc ».
Dintre expozanți amintim : Nutzy Aconcz, Octav Angheluță — cu o compoziție « Filatură», A. Băl-țatu — cu « Plecarea în concediu », Maria Bănică. Corma Beiu, Marius Bunescu (« Dimineața la cîmp »), Titina Calugăru, AL Ciucurencu care a expus două compoziții («Republica» și «30 Decembrie») și cunoscutul portret al artistei Sonia Cluceru, D. Ghiață, Florica Cordescu, Traían Cornescu, Camilian Dem¿ trescu cu compoziția « Cazangerie », Aurel liquidi. Ligia Macovei, M. H. Maxy, C. Paulet cu compoziții -scene de muncă din viața pescarilor. - Eugen Popa, J. Porahim, Mimi Șaraga, Schweitzec Cumpănă ș.a.
Dintre sculptori erau prezenți Gheorghe Anghel -cu «Torcătoare», Zoe Băicoianu («îndemn la muncă»), C. Baraschi («Tînăr muncitor»), Boris
AL CIUCURENCU: 30 Decembrie
LUCÍAN GFUGORESCU : Maestrul Valentineanu In Hamlet
' Caragea («Țăran și țărancă»), Mac Constantinescu,
’ Dorio Lazăr, Ada Geo Medrea, Cristea Grosu, Octav
lliescu, Ion Jalea, Emil Мегеапи, Cornel Medrea, Ion Vlad, Falty Vasiliu, Lelia Zuaf și alții, și însfîrșit i pentru a avea o imagine completă a artiștilor expo-
zanți, cu lucrări semnificative, amintim artisti care au expus desen, gravură, acuarelă, monotip și desen colorat: Vasile Kazar, Marcel Olinescu, Gh. Ivan-cenco, Kovacs Zoltan, Al. Moscú, I. Pacea, Mihai L
Danu ș.a.
I Dacă din punct de vedere al formei, al clarității
i și accesibilității, multe dintre operele expuse nu
’ erau conturate ferm într-o viziune realistă — oricn-
I tarea către om, către viața reală șl îndeosebi către mediul muncitoresc, viu prezentă în operele expuse I era evidentă șl constituia preocuparea hotărîtă
i a expozanților. Dacă, în ceea ce privea amploarea șl chiar orientarea, «Expoziția anuală de stat», din același an, constituia în acea etapă un succes deplin al artiștilor plastici — în schimb expoziția « Flacăra », deși Întrunea un număr mai mic de lucrări,printr-un caracter viu al confruntărilor de opinii artistice, prin manifestarea entuziasmului în reflectarea vieții — ea dobîndește o semnificație deosebită, fiind un pas însemnat pe drumul făuririi artei realist-soclallste. Ea este prima expoziție în care arta noastră își conturează mai clar un profil nou, în care se anunță trăsăturile pozitive pe care Ic găsim astăzi în creația artiștilor noștri. « Ea

înseamnă — menționa ziarul « Scìntola », cu ocazia expoziției -prin participarea aproape unanimă a pictorilor și sculptorilor noștri șl mal ales prin tematica lucrărilor expuso — o serioasă șl îmbucurătoare cotitură plastică».
Această cotitură nu poate fi izolată de complexitatea fenomenelor revoluționare, economice, social-politice ce aveau loc în acel an: abolirea monarhiei și proclamarea republicii, naționalizarea principalelor întreprinderi industriale și bancare, desfășurarea amplă a revoluției culturale care cuprindea și reorganizarea învățămîntului artistic. Anul 1948 a însemnat și centenarul revoluției burghezo-democratice din 1848, prilej pentru reconsiderarea figurilor și faptelor progresiste ale trecutului care au găsit ecou și în artă, în crearea unor lucrări importante, cum este, de exemplu, «Ana Ipătescu » de Al. Clucurencu.
în expoziția « Flacăra » se confruntau și se ciocneau concepțiile vechi estetico — rămășițe manifestate în rezumarea la exuberanța coloristici în sine, în tratarea pasivă a realității — cu concepția nouă asupra artei :

---— ---wrtiMRMRe-----------------■л·^
MARCELA CORDESCUî Sosesc grîne din U.R.S.S.
M< H» MAXYî Maestrul Bâltățcanu în Don Juan
aceea de a reda în profunzime caracterele esențiale ale realității, într-un limbaj accesibil și tonic, original ți expresiv, de a fi o artă cu caracter partinic, de înaltă măiestrie.
De aceea, anul 1948 înseamnă pentru arta noastră anul unor mari realizări în plastică, pe care le putem concretiza amintind, printre altele, tablouri ca; «Ana Jpătescu » și portretul «Sonici Cluceru » de AL Ciucurencu, « Doja» de Șt. Szõnyl. «T. Via-dimirescu » de L Iser, « Brigadierele » de Ligia Macoveî, « Nicolae Bălcescu » și «Maestrul Valenti-near.u » de Lucían Grîgorescu, «Al. I. Cuza » de Cărnii Ressu, « îndrumătoarca satului » și « Tîrg de oale» de D, Ghlață, «Spre abataje» de Gh. Șaru, « Dunărea la Cazane » de M, Bunescu, « Țărani și muncitori la colectarea griului » de Eugen Popa, «Mirtea cel Eitrîn » de K, Zoltan, «Jucătorul de șah » de Corneliu Baba, « Maestrul Băltățeanu » de M.H.Maxy, « îndemn la muncă » de Zoe Băicoianu, « Tînăr muncitor» de C. Baraschi, «Miner» de I. Jalea, « Aruncător de greutăți » de Em. Mereanu, « Maxim Gorki » de Ion Vlad etc.
Prin simpla enumerare a operelor citate, se poate observa că expoziția «Flacăra» și îndeosebi anul plastic 1948 s-a înscris în istoria, artei noastre contemporane cu numeroase opere pe care le privim și astăzi cu reală emoție.
Prin faptul că ele au apărut în cadrul expoziției «Flacăra» și apoi în prima expoziție anuală de stat a artiștilor plastici — aceste manifestări constitue evenimente însemnate în făurirea culturii și artei noastre contemporane, puncte nodale ale dezvoltării creației plastice din țara noastră — trepte spro realismul socialist,

г
I U D I T H KRAUS Z

Petre Achițenie se numără printre tinerii creatori din tara noastră, în a căror dezvoltare artistică condițiile create de regimul democrat popular au jucat un rol determinant. Căci, cu toată siguranța, altul ar fi fost drumul fiului de țăran moldovean (născut în comuna Havîrna,

regiunea Suceava, la 27 mai 1928), cu tot talentul vădit din fragedă copilărie, dacă socialismul nu í-ar fi deschis larg porțile către creația artistică plastică.
Anii de studii din țară și străinătate, îndrumarea pașilor săi în artă de către profesori-artiști cu prestigiu (la Institutul de arte plastice «N. Grigorescu» Petre Achițenie a fost studentul lui Camil Ressu și al lui Al. Ciucurencu, ¡ar la Institutul « I. E. Repin » din Leningrad el s-a bucurat de îndrumarea pictorului loganson) și-au adus contribuția valoroasă în dezvoltarea sa artistică, oferîndu-i o solidă bară profesională.
Călătoriile de documentare și studii, ca cea din R.D.G. (1961), sau cea întreprinsă în Italia în toamna anului trecut, cu un grup de pictori tineri pe baza unei burse oferite de către Academia de Selle-Arte din Perugia, au venit să întregească această pregătire.
Călătoria pe care artistul a facut-o în Italia i-a prilejuit organizarea primei sale expoziții personale, ce a fost deschisă în sala Kirov, oferind vizitatorilor posibilitatea parcurgerii unui interesant și atractiv itinerar - concretizat în cele aproape 60 de picturi și desene, majoritatea lor fiind peisaje.
Coline cu vegetație meridională, golfuri și ambarcațiuni pescărești, aspecte citadine tipice pentru așezări portuare cu străduțe întortochiate, clădiri cu ațade dantelate ce se înșiră pe marginea lagunelor încoronate de bolta podurilor, au oferit cu generozitate priveliști menite să capteze atenția pictorului.
Savoarea șl spontaneitatea cu care și-a pictat majoritatea imaginilor, trăsături care conferă expoziției

X t
t

Í, P, ACHlȚBNIEl Cenai Grande—Veneția
2, P. ACIIIȚCNlCf Grup ele femei
3, P, ACUITEMEi Palermo
A, P, ACHlTENlEl Familie de napolitani
P. ACHIȚENIE: Portret
IOANA KASSARGIAN: Portret

o evidentă notă de prospețime, sînt mărturii ale modului în care sensibilitatea pictorului a fost potențată de contactul cu impresii noi, inedite, atrăgătoare prin pitorescul, poezia și diversitatea lor.
Petre Achițenie a reușit să-și subordoneze mijloacele de expresie în funcție de natura motivului ales, să-și adecveze paleta la cerințele temei abordate și nu anumitor scheme cromatice sau compoziționale preconcepute. Cînd pictorul a urmărit, de exemplu, să transpună plastic perspectiva aeriană amplă, cuprinzătoare a dealurilor, ca în « Peisaj din Passigniano », în « Peisaj din Assisi », sau cînd și-a propus să evoce în culoare vaporozitatea atmosferei ce plutește deasupra golfurilor, ca în «Neapole — vedere spre Vezuviu», — el a recurs la o paletă nuanțată de griuri, fin armonizate, în pastelarea cărora se topește verdele intens al măslinilor sau albastrul puternic al mării.
în schimb, pentru a reda cromatica vie a unor clădiri sau profunzimea cerului mediteranian, P. Achițenie a utilizat tonuri variate de roșu, portocaliu luminos, negru vibrat ți albastru intens, ce dau unor tablouri ale sale, cum tînt ; «Murano», «Verona», « Florența», strălu-

cire de smalțuri prețioase, in alte lucrări expuse, cum ar fi «Canal Grande — Veneția », «Casă în roșu — Veneția », «Palatul dogilor», redarea patinei depusă de vreme și de umezeala calcaroasă exalată de canale, a fost sugestiv rezolvată printr-o țesătură de culori suprapuse.
Una dintre lucrările cele mai reușite ale expoziției, cred că poate fi considerat tabloul intitulat «Cartier din Perugia», cetate medievală tipică, ridicată pe un vîrf de munte. Ca și alte orașe italiene, unde materialul local folositîn construcție determină, în bună parte, cromatica dominantă a întregii așezări, Perugia se caracterizează prin albul clădirilor sale. Pictorul a surprins imaginea motivului pe o vreme ploioasă, cînd albul pietrei s-a colorat fin de atmosfera învăluitoare, căpătînd inflexiuni sidefii ; el a redat-o printr-o compoziție echilibrat construită, menită să reliefeze monumentalitatea plină de o sobră poezie a vechil așezări.
Numeroasele lucrări de grafică prezentate de artist denotă Interdependența strînsi în creația sa dintre desen șl culoare.
Trebuie subliniat faptul că în evocarea plastică a peisajului italian, cu toate diferențierile lui regionale specifice, privitorul lucrărilor a descifrat totuși paleta și sensibilitatea unui pictor venit de pe meleagurile țării noastre, cu o cultură plastică avînd la bază cele mai autentice valori ale artei naționale.
Simțul de a compune, stăpînirea desenului, sensibilitatea cu care mînuiește culoarea — se numără p¡ intre calitățile de bază ale creației artistului și ele s-au afirmat în mai toate operele sale, fie că e voi ba de cele ce au figurat prin expoziții ale tineretului, fie de cele expuse la diferite regionale sau anuale, la care a participat în anii trecuți.
Expoziția lui Petre Achițenie a vădit în plus aportul unei experiențe rodnice, oferită de călătoria de studii de două luni în Italia.
Impresiile multilaterale și inedite care au acționat puternic asupra pictorului, au rodit în mod creator.
Concluziile ce le-am desprins din prima sa expoziție personală sînt cele ale unei evidente etape de progres, înregistrată în desfășurarea posibilităților creatoare ale acestui talentat tînăr pictor.
T»' " WTV*·-W- ;

IOANA
KASSARGIAN

MARINA VANCI

A R T I Ș T

Pe selă, draperii umede ascund privirii un nou gînd artistic materializat în lut. Și în această nouă lucrare — « Oțelarul », — pe cale de definitivare, ne reapar familiare preocupările pe care Je-am desprins din activitatea de pînă acum a Ioanei Kassargian : abordarea temelor majore, inspirate din actualitate, exprimînd sentimente de calm și echilibru interior, care impun o viziune monumentală.
De la absolvirea Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu », în 1959, și pînă la ultima expoziție regională, Ioana Kassargian nu a pierdut nici un prilej de confruntare cu publicul. în toate expozițiile colective este prezentă cu lucrări în care exprimarea unor teme noi se îmbină cu permanenta căutare de înnoire a limbajului plastic.
Lucrarea prezentată Ia expoziția regională 1961, «Dobrogeancă», ducea mai departe preocuparea pentru prezența în spațiu a volumului sculptural, mărturisită în basorelieful «Omagiu Partidului» (1960) doar cu ajutorul desenului ritmat cu deosebită insistentă.
I

Aci, pe un soclu pe care sînt incizate în spirit decorativ bogățiile Dobrogei, se ridică viguros desenată în spațiu figura cariatidi că a femeii ținînd deasupra capului un snop de spice.
Permanențele sufletești ale unui artist crează un fir de legătură între lucrările acestuia. în «Maternitatea» prezentată cu un an mai tîrziu regăseam sentimentul
315
de liniște și calm adecvat atmosferei de seninătate si B B 1» fericire împlinita, pe care însăși ideca de maternitate o implică. Citeam și un sentiment de mîndrie în atitudinea cu care femeia își prezenta « Darul vieții » (acesta era titlul lucrării), idee susținută și printr-un simț al stilizării și al ritmarli volumelor ingenios găsite. « Siderurgistul » — erou ce revine des în preocupările sculptoriței, căci Ioana Kassargian atribuie un sens eroic acestui constructor al socialismului — aducea cu sinceritate problemele dificile (unele rezolvate, altele insuficient susținute) ale întruchipării statuare a muncitorului de tip nou. De altminteri, la scurt interval, Ioana Kassargian ne prezintă în Expoziția tineretului din vara aceluiași an o nouă viziune a acestui erou. Bust compozițional, generos desfășurat în spațiu, ce intenționa să sugereze prin amplitudinea curbei compoziționale cît și prin exagerările voite ale volumelor ideea unui echilibru viguros.
Aceeași tendință de exagerare a formelor am întîlnit-o și în ultimele lucrări. Mă gîndcsc la lucrarea «Pace» și «Utemistă», aceasta din urmă realizată pentru o școală din Onesti. Și aici exagerarea provine din intenția de exprimare a unui conținut, nu dintr-un joc gratuit de forme. în ambele lucrări care reprezintă figuri de adolescente sculptorița ține să întru-
chipeze alegoric imaginea tinereții, a grației, a simplității. Linia firavă a torsului, înclinația gîtului, puritatea ovalului feții par mai bine puse în evidență, prin ușoara exagerare a formelor.
Expresia de puritate blîndă ce se desprinde de pe chipul « Utemistei », privirea insistentă a ochilor ce te fixează din figura fetei ce înalță încordat spre cer imaginea stilizata a porumbelului mă duc cu gîndul la portretele Ioanei Kassargian. Iar sculptorița ne mărturisește că portretele de copii o preocupă în chip deosebit. Cele trei portrete in bronz « Vlad», « Cristina » și « Cap de fată » ne relevă un pătrunzător spirit de observație, spre surprinderea expresiei atît de mobile și complexe a copiilor.
în fața noastră, un trup tînăr, nud, cioplit în piatră, cu forme pline din care sînt înlăturate amănuntele nesemnificative, este surprins într-o mișcare vioaie, înscriindu-se în spațiu, într-un volum șerpuit. Capul, puțin întors, privește cu surprindere către mìni care ține uimit o șopîrlă.
Stilizarea în sensul împlinirii volumelor, ritmicitatea cu care raportează volumele între ele, acuitatea cu care le desenează în spațiu, vădesc dorința artistei de a-și înfățișa lucrările în aer liber, in mijlocul oamenilor, întîmpinîndu-i în lumina puternică a soarelui.
M
LEONID ELAȘ
Călăuzit de ideea că arta înseamnă înainte de orice mesaj, din noianul de impresii și date culese cu un viu interes de pe șantierele mari de construcție, din călătoriile pe Valea Mureșului — unde artistul este atras de frumusețea peisajului și de viața țăranilor colectiviști din

Chelmac, tînărul grafician Mirtea Bălău zugrăvește îndeosebi acele aspecte în care realitatea noastră socialistă se relevă cu pregnanță. Artistul surprinde, de pildă, noile trăsături morale ale muncitorului într-un portret ca cel înfățișîndu-l pe « Petraș Vasile» de la Cîmpia Turzii; ritmul impetuos al unei scene de muncă în linogravura «La practica»; și unele aspecte și figuri din agricultura noastră socialistă: «Agronoma», « Președintele G.A.C. ». Ciclul de lucrări în care evocă aspecte din lupta eroică a clasei muncitoare în frunte cu comuniștii : « Mai tari decît moartea», «Lupta Doftanei » și «Greviștii», conturează preocuparea sa de a aborda subiecte cu un conținut bogat de idei.

Oricît de succintă ar fi analiza noastră asupra drumului parcurs de M. Bălău, cîteva constatări se impun : dacă primele lucrări erau lipsite oarecum de vigoare — creația artistului fiind tributară unei minuțiozități excesive în tratarea detaliilor — ultimele linogravuri reflectă faptul că Mircea Bălău s-a debarasat de multe din elementele care alterează expresivitatea imaginii, conferind astfel lucrărilor sale mai multă vitalitate și o mai mare putere de expresie șî emoție. Au dispărut imaginile rigide și convenționale, cu note ușoare de dulcegărie, limbajul de exprimare al artistului s-a îmbunătățit simțitor. Incizia liniei pe placa de lemn sau linoleum a devenit mai sigură, mai vibrantă, așezarea în pagină mai ingenioasă.

Actuala activitate a lui Mircea Bălău se desfășoară în vederea pregătirii unei suite de 10 lucrări de grafică intitulate «Viitorul se naște astăzi», și un ciclu de 5 lucrări închinate luptei pentru pace. Ciclul «Viitorul se naște astăzi» va cuprinde o suită de aspecte care vor reflecta transformările petrecute în țara noastră pe drumul construirii socialismului. Astfel, în lucrarea « Brigada patriotică» artistul își propune să înfățișeze dinamismul muncii călăuzită de etica nouă, iar în «Brigada științifică»

— idee care s-a născut în urma participării la munca de culturalizare la sate — Mircea Bălău intenționează să exprime setea de cultură a țărănimii colectiviste și interesul acesteia pentru problemele științifice.

Pe lîngă observația directă din natură, artistul se preocupă și de compoziția alegorică. în acest sens, deosebit de semnificativă este varianta unei linogravuri în curs de execuție: «Pe drumul lui Lenin», în care graficianul a căutat să exprime,în forme plastice, ideile nemuritoare ale învățăturii leniniste. Lucrarea nu se află încă într~un stadiu definitiv ; mai are nevoie

— după părerea noastră — de o oarecare simplificare a expresiei, ca și de studierea aportului culorii la potențarea în expresivitate a întregii imagini. Este ceea ce artistul se străduiește să realizeze.

MIRCEA BĂLĂU: Petraș Vasile, trefilator la Industria sîrmeis»
— Cîmpia Turzii

◄ IOANA KASSARGIAN: Siderurgist

GH. ILIESCU

ИIP.CCA BĂLAU; Pentru pace

în încercarea de a-î contura profilul, reperele sînt puține ; biografia sa de artist este ¡estrînsă: doi-trei ani a lucrat ca instructor la un cerc de artiști plastici de la Petroșeni — prilej de cunoaștere a vieții minerilor și a unei tipologii umane de un acut interes ; cîte o lucrare la ultimele expoziții regionale de la București ; un portret de țărancă din 1961 a fost cu siguranță remarcat și de vizitatorii mai grăbiți, ai expoziției regionale de atunci. Mai concludente sînt cele

patru-cinci lucrări pe care le-a creat în ultima vreme, nu pentru că ar reprezenta o «ultimă fază», ci o înaintare spre maturizarea concepției. Simți în creația lui lliescu că a avut o idee despre ceea ce trebuia să fie fiecare lucrare în parte. Fuziunea sensibilității sale cu materialul obiectiv al realității depășește contactul imediat.
In creația acestui sculptor intuim o confesiune despre valorile de înaltă umanitate la caie se ridică viața și lumea sufletească a oamenilor simpli contemporani. S-ar putea scrie o narațiune despre ceea ce sugerează portretul compozițional al unei țăraaci, înfățișată într-o atitudine caracteristică de repaus, cu un chip pe care s-au așternut semnele liniștii și echilibrului, ca încununare a unei intense vieți sufletești lăuntrice — dar care, ca sculptură, nu are nimic narativ.
Nu este greu să deslușim în acest fel de a vedea omul de astăzi de către un sculptor tînăr, un fapt de o infinită semnificație socială. Fără a idealiza ci» dimpotrivă, cu un simț al realității născut din trăirea autentică a vieții la sursele ei, Gh. lliescu vorbește ca un om de astăzi despre oamenii de astăxk
Ca artist ce-și urmărește ideea în realizarea plastică» clementul principal în mecanismul creației sale este
Interpretarea, Dacă semnalăm la Iliescu elementul de Interpretare, de pildă în proporții, o facem nu pentru că ar fi ceva nou în acest lucru : semnificativ este faptul că o structurală aderență la veridic oprește interpretarea la granițele metaforei. Artistul simte și știe că sculptura este înainte de orice, construcție și desfășurare de mase, deci de materie, într-un cîmp expresiv: îi este străină viziunea dematerializantă, proprie acelei sculpturi fără masă, de fapt desen aplicat pe materiale dure: știe deci că poate interpreta pentru a fi expresiv, dar în același timp este supus legilor de granit ale artei într-un material ce se cere tratat în spiritul autenticei și sobrei sale consistențe. Poate că și în acest aspect al creației sale se văd semnele acelei intime adeziuni la materialitate ce constituie, pe lingă pregnanța ideii plastice, un esențial element distinctiv al viziunii lui Iliescu : și fără îndoială că, în acest sens, faptul că sculptorul își gîndește aproape toate lucrările în piatră este în plus elocvent.
Iliescu este în întregul său un sculptor ,,făcut*‘ să lucreze în piatră: concretizarea ideilor sale în motive plastice de o mare simplitate, epurate de orice înclinație spre baroc, constructivitatea imaginilor, dragostea pentru consistența formelor, capacitatea de a sugera prin cîteva accente caracterul unui chip — toate acestea își găsesc firesc adresa în materialul dur al pietrei.
Aproape orice lucrare a lui Gh. Iliescu nedumerește într-un anume fel : după ce te-al degajat de primele impresii care te introduc în lumea de idei, în atmosfera ei, și cauți resorturile care produc acest efect, te miră simplitatea mijloacelor. Nimic excepțional în compoziție, nimic spectaculos în tratare: predomină ceea ce este firesc, normal în atitudinea și gestica omului. Concepția sculptorului asupra formei se vădește dintr-o dată, te captează prin claritate și simplitate. La Iliescu problema stilului se rezolvă pe calea normală a armoniei dintre fond și formă. în ultimă instanță, stilul plastic este expresia ritmului intern al operei de artă, a mișcărilor sufletești ale creatorului.
Simplitatea formei la Iliescu este ecoul plastic al unui mod de a simți propriu artistului care-și gîndește opera intens, îndelung, pînă la esențializarea expresiei : dar este şî o simplitate strategică, intenționată, pentru a mijloci privitorului contactul cel mai direct cu sîmburele emoțional al creației.

V. N.
GH. ILIESCU î Portret
DIN CARNETUL UNUI PICTOR
I M I
CORNELII! BABA
Cînd am descins prima dată în lași în toamna lui 1934, la fosta Academie de Arte Frumoase de acolo, stăpînea încă amintirea proaspătă a profesorului de pic‘ură Ștefan Dimitrescu, a cărui moarte, petrecută stupid cu un an mai înainte, era regretată unanim. Mă înscrisesem ca student întîrziat în fosta lui clasă paralelă cu a lui Octav Băncilă, preluată acum de N N. Tonitza, care silit de nevoi și plictiseli bănești, se hotărîse să facă naveta de vreo două ori pe lună și să predea pictura în tîrgul de pe malurile Bahluiu-lui. Majoritatea elevilor lui Ștefan Dimitrescu trecuseră în această clasă, socotită de altfel cea mai selectă din Academie. După ce fusese condusă într-o disciplină destul de liberă, lipsită de constrîngeri didactice, trecînd în mina lui N. N. Tonitza se lăsase sedusă complet de spiritul acestuia, inteligența și autoritatea sa de pictor remarcabil.
Ștefan Dimitrescu și N. N. Tonitza fuseseră colegi din primii ani de școală. Au rămas prieteni și s-au stimat pînă la sfîrșit. Amîndoi erau o completare admirabilă. Pe sintezele expozițiilor lor din cadrul « Grupului celor patru » privitorul putea trece cu încîntaro do la pictura unuia la a celuilalt. Temperament reținut, bine cumpănit, Interesant printr-o noră autentic personală, Ștefan Dimitrescu îșl arc locul său alături do Tonitza șl Șlrato în pictura romincască dintre colo două războaie, ca expresie a unul lirism echilibrat porfoct prlntr-o logică a cărei rigiditate nu va apărea niciodată la el supărătoare»
dominind în dauna emotivității pe care i-o pretindea în primul rînd paleta.
Pasiunea sa e dozata de inteligență și reținută într-o austeritate pe care însă nu i-o surprinzi sau definești noînvăluită de căldura unei poezii discrete
Pictura lui Ștefan Dimitrescu reprezintă excelent aspectul fizic și spiritual al omului care era. Bine cioplit, prelung, ca un portret de El Greco cu fruntea înaltă înconjurată de podoaba părului albit prematur, chipul său sub rigiditatea trăsăturilor ascundea o bunătate infinită, o noblețe și o discreție pe care involuntar pictura lui Ic transmitea. « Omenia — scria Fi ancisc Șirato despre el — va fi caitatea caracteristică a personalității sale. în plastica lui dragostea de făpturile pămîntuluî, intensiva comunicare cu obiectul ce și-a ales colaborînd întru înfăptuirea operei sale, îi definește calitatea talentului».
Tonitza vorbea despre el admirabil, așa cum vorbea d<, altfel >î despre Șirato cu care avea aceleași afinități undeva în infinitele vibrații comune ce-i egau de pic.ura. Nici unul din aceștia trei nu șl-a trădat meseria în nici o împrejurare, și n-a respectat-o vreodată mai puțin. Era surprinzător de frumos cum puteau sta alături în expozițiile lor comune acești pictori remarcabili, cum își acordau stima reciprocă ș cum împreună alcătuiau o varietate fermecătoare, ransmlțătoare a celor nial autentice emoții. în Istoria picturii romîneștl dintre cele aouă r¿boaie ești obligat să faci asocierea imaginii spirituale a
I

ȘTEFAN D'.MITRESCU :
ȘTEFAN CIMITRESCU:
Mama (Expoziția personală — 1920)
pentru
recentă ceasuri
foarte cît eva
aceasta
urmașii
9
Morții de la Cajin (Expusă la Salonul oficial — 1928)
acestor trei. Pe planurile superioare ale picturii ei se indínese în ciuda deosebirii lor temperamentale care i-a dus pe fiecare spre rezolvări diferite. M-am gîndit de multe ori ce exemplu splendid comunitate și acest respect reciproc, lor ce azi, de mîine și de totdeauna Í
Scriu aceste rinduri sub impresia a unei coincidente amuzante. Sînt
9
numai de cinc la usa atelierului meu a bătut un tînăr >
ce purta sub braț o mapă de cartoane. Venise timid să ceară o «consultare». Nu-I cunoșteam dar am aflat din primele fraze că studiase cu un vechi coleg c n lași pe care acum 30 de ani l-am întîlnit provenind din dasa lui Ștefan Dimitrescu. Am zîmbit recunoști'": « peteîe » maestrului pe care majoritatea elevi-lor i ie-au furat cu cele mai bune intenții, un neștiind însă să le as rr leze și să reprezinte cu ele altceva dedt niște simple « pete ».
Se recunoșteau la tî nărui ce mi le aducea, transmise c r. generațiile a 30 de ani. Ele nu aveau nimic din trăsătura de pensulă a profesorului. Așezate pe suprafața pânzei, la distanță respectabilă, petele aveau ceva c n prudența călcăturilor de pisică pe pietrele ude. Fenomenul semăna leit cu acela al ochilor de copii, pe care Tonitza îi rezolva prin cele două puncte întunecate ce-i aparțineau fui, puncte ce știau să privească- Soluționarea transmisă la elevi rămăsese a maniera a două puncte, minus privirea. Lipsite de viață, ele erau uneori plasate îndeajuns de puțin
I ȘTEFAN
2. ȘTEFAN
3, ȘTEFAN
OJMITRESCU; Maternitate (Expoziția «Grupul celor patru» — 1933)
DIMITRESCUt Portretul lui Mihail Sadoveanu (Expoziția «Grupul celor patru» — 1929)
DIKITRESCU ; Aicupnd coata (1924)
3

greșit, ca să remarci că dincolo de aceste două puncte Tonitza mai știa ceva. . .
Picturape care ne-a lăsat-o Ștefan Dimitrescu reprezintă într-o epocă de aventura plastică concepția unui artist îndrăgostit de viața și de rosturile ei adînci. Născută din tainele unui meșteșug de solidă tradiție și înțeleaptă adaptare la vremea ce străbatea, această pictură este refractară influențelor dizolvante și rămîne solidă, puternică, de un dramatism plin de poezie și adevăr uman.
Războiul care l-a surprins pe pictor în prima perioadă a tinereții sale ni-l arata ca pe un participant revoltat, hotărît să arate stupiditatea acestui flagel. « Morții de la Cașin » rămîn o mărturie a atitudinii

sale; pinza de mari dimensiuni e prima compoziție Importantă a artistului, care va ramine în plastica romînească
un exemplu de organizare a unei opere de amploare străbătută de un emoționant dramatism realizat cu cele mai autentice mijloace plastice. Tihna unei vieți oarecum asigurată de o catedră ce nu-l împiedică să rămînă credincios paletei, îl îndreaptă spre subiecte de gen, spre o creație cu caracter intimist în care un echilibru și o austeritate bine dozate, salvează pictura sa de pericolul lirismului ieftin șl al unei poezii de calitate îndoielnică. Balcicul l-a sedus și pe Ștefan Dimitrescu ca și pe majoritatea pictorilor din acea vreme. Dar «Maternitatea» sa majcscuoasă șl dramatică se înalță peste concepția șablonardă a peisagiștilor ce exploatau aceeași temă a mahalalelor tătărăști și a geamiilor pînă la saturație.
în 1926, picrorul crează «Cina», lucrare ce încununează o știință componistică șl o ținută de pictor
în fața unui subiect ce devine un adevărat cîntec al vieții.
La Ștefan Dimitrescu grija pentru schei·» arhitecturală a unei compoziții, pentru organizarea cromatică a ideii plastice, trece pe primul plan. în culoare ca și în formă caută expresie. Nimic nu l poate depărta de drumul său sigur, merge bine pe pămînt și gîndîrea sa este admirabil rînduită
Ștefan Dimitrescu a lăsat o operă variată și reprezentativă. Ea conturează un temperament autentic de artist pe care meșteșugul stăpînit cu depline puteri l-a ajutat să se realizeze.
« Pictura lui Ștefan Dimitrescu — scria N. N. Toni* tza despre el — a fost expresia sufletului lui» nici mai mult nici mai puțin », la care prietenul său Șirato adăuga: «Șl este foarte mult atît * ».

30 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ȘTEFAN DIMITRESCU
NICOLAE DELAPORT
ȘTEFAN DIMITRESCU; Cina (Expusă la Salonul oficial — 1924)
İ
л
Ștefan Dimitrescu s-a născut în anul 1886, în orașul Huși. Orfan din naștere, copilăria și adolescența i-au fost îndrumate de maina sa, care l-a crescut cu grija oamenilor nevoiași, neputîndu-i oferi fiului său satisfacțiile unei vieți lipsite de grija zilei de miinc.
FScîndu-și studiile primare șî secundare în orașul natal și apoi la lași, în pofida greutăților de tot felul, tînărul Stefan Dimitrescu se înscrie în anul 1903 la Școala de arte frumoase din lași. Trecînd peste greutățile materiale ale anilor de studii, numărîndu-se printre bursierii faimoasei « burse de cinci lei », Ștefan Dimitrescu obține diploma Școlii de arte frumoase în anul 1908. Neizbutind la concursul bursei Grigorescu, ce l-ar fi dat putința să plece la studii în străinătate, tînărul absolvent se vede obligat a adopt? unele soluții de moment. De la data absolvirii și pînă in 1911, Ștefan Dimitrescu cutreeră Moldova, căutînd de lucru, zugrăvind biserici. în acest fel realizează pictura bisericilor de la Agăș, de pe Valea Trotușului, apoi cea de la Asău, pe care n-a terminat-o, precum și catapeteasma de la Gherghița. Pictura aceasta a făcut-o în stilul școlii academice,-' fără a intenționa interpretări personale, conformîn-du-se canonului hieratic. Cu banii economisiți de pe urma lucrărilor executate, Ștefan Dimitrescu izbutește să plece în anul 1912 la Paris, unde studiază doar doi ani; precipitarea evenimentelor politice din Balcani îl vor obliga însă să se întoarcă în patrie.

La Paris, tînărul artist a intrat la Școala de la Chaumière din Montparnasse; mai tîrziu, fiind în stare să lucreze în atelierul său propriu din Montmartre, realizează un număr de pinze cu teme sociale, reflectând viața plină de contraste a metropolei franceze. Cafenele, străzi din Montmartre, diverse imagini din viața claselor avute și a lumii interlope, constituie doar cîteva aspecte pictate de Ștefan Dimitrescu în timpul șederii sale la Paris.
Despre această epocă de activitate și frămîntări profesionale, artistul mărturisește mai tîrziu: «Am trecut prin pompierismul academic și am scăpat de el bînd doctorie impresionistă vreo trei ani de zile, După ultima sticluță am început să caut a-mi fabrica doctorii proprii ».*)
întors în țară în anul 1913, pictorul își dezvoltă măiestria în sensul conturării unui stil personal în artă; el opune viziunii artei impresioniste vigoarea desenului, logica construcției formelor, expresivitatea liniei și a volumului, caracterul sintetic al Ima-·) Convorbire cu piciorul Ștefan Dimitrescu", ..Rampa", 16 ianuarie 1925 (articol do loan Maiioff),
ginii, redată în spiritul viu al stilizării artei populare romîneștl. «Impresionismul a alungat vopseaua convențională — spunea Ștefan Dimitrescu la o epocă a sa mai înaintată - rcaducînd culoarea în tablou, prin lumină și pastă. A căzut însă, distrugînd forma prin prea multă teoretizare a luminii ».*)
Pînă în 1920, Ștefan Dimitrescu va fi profesor secundar la liceul din Alexandria. în cursul verilor din anii 1914 și 1916, el pictează împreună cu N. N. Tonitza și cu Adam Bălțatu, biserica din Netezești-llfov.
în anul 1916, Ștefan Dimitrescu este și el mobilizat. Trăind în mijlocul dramaticelor evenimente sociale, ce se desfășurau sub ochii săi, participînd ca pictor de front la tragediile războiului, artistul notează fugitiv o serie de scene tipice încleștărilor și luptelor războinice. O expoziție de artă deschisă la lași, în ianuarie 1918, de către pictorii și sculptorii mobilizați pe front, îl numără și pe Ștefan Dimitrescu printre artiștii expozanți, alăturí de C. Ressu, Theo-dorescu-Sion, I. Jalea, C. Medrea, O. Han, T. Corne-scu, R. Hette ș.a. La această expoziție, Ștefan Dimitrescu se remarcă îndeosebi cu lucrarea « Mordi de la Cașin », operă prin care artistul își manifestă atitudinea protestatară împotriva durerilor și nenorocirilor pricinuite de război. «Am găsit compusă această priveliște — spune pictorul — trei oameni ornorîți de proiectile dușmane»**). Pînza sa redă cu veridicitate momentul apăsător al dramei, durerea mută și adînc crestată pe chipurile celor rămași în viață, care priveghează mordi, așezați sub un baldachin improvizat din scoarțe romînești. Este cea mai importantă compoziție din această perioadă a lui Ștefan Dimitrescu și reprezintă o puternică relevare a capacităților sale creatoare, care se vor manifesta și în anii următori ; «... este opera mea cu care am început să ies la lumină ...» — mărturisește însuși pictorul.***)
Începînd cu această operă, și următoarele tablouri ale lui Ștefan Dimitrescu vor reflecta mai pregnant o seamă de aspecte Inspirate din realitățile sociale ale vieții contemporane, artistul îndreptîndu-și atenția mai stăruitor asupra zugrăvirii lor, în imagini realist-critice. «Odată calea găsită — scrie Fr. Șirato în articolul său despre « Pictorul Ștefan Dimitrescu », publicat în « Universul Literar», din mai 1940 — Ștefan Dimitrescu produce o serie de tablouri cu subiecte din lumea umililor vieții din tot cuprinsul țării».
*) ,.Convorbire cu pictorul Ștefan Dimitrescu", ,,Rampa", 16 Ianuarie 1925 Íarticol do loan Massoff).

**) i,Rampa", 11 nolombrlo 1926 (articol do Patru Cornar-noicu).
***) Ibidem,

între anii 1916 și 1925, Ștefan Dimitrescu lucrează mult și cu spor, creațiile sale fiind expuse în cadrul unor saloane oficiale, precum șl în cele cinci expoziții personale, deschise la București, dintre care prima și a doua fiind organizate împreună cu prietenul său de școală, pictorul N. N. Tonitza. Abordînd genul compoziției, al peisajului și al portretului, pictorul zugrăvește cu vigoare și seriozitate tablouri cu o tematică amplă, inspirate din medii variate ale vieții sociale. Printre lucrările expuse în acest interval de timp cităm, de pildă: «în lojă», « Pictorițe », — relevate de critica progresistă a vremii ca fiind « . . . adevărate subiecte de satiră socială, de fină ironie » ; sau « La berărie », « Cusătoreasa », « Sălișteanca », «Minerii», «Uliță din Ghelari», «Cina», «Munca» ș.a. «Toate aceste lucrări se deosebesc printr-o sobră prezentare a figurilor în atitudini simple, naturale, egal departe de orice exagerare retorică sau moleșeală și falsă grație în gen liric»*). Referindu-se la dezvoltarea lui Ștefan Dimitrescu, Fr. Șirato scrie: «Evoluția lui artistică s-a desăvîrșit rectilin și în etape, ce se încheagă armonia și cu totul rațional, . . Era un suflet prins puternic de rosturile vieții sale, iar meșteșugul lui de solidă tradiție l-a ferit de aventuri. în pictură el era cu totul plastic orientat și nu cultiva decît forma expresivă si culoarea la fel »**).

♦ ·

Vorbind despre principiile sale în legătură cu forma și culoarea în pictură, Ștefan Dimitrescu arată că: « Mă emoționează culoarea și sînt pasionat de formă; cînd o văd pe una, mi se pare că-mi scapă cealaltă- Caut încontinuu să le prind și sa le mărit».*"*)

în anul 1921 pictorul face o călătorie de studii în Italia, aducînd la întoarcere un bogat material plastic documentar pe care îl va prelueça ulterior.

în 1926 ia ființă «Grupul celor patru», alcătuit din pictorii N. N. Tonitza, Francise Șirato, Ștefan Dimitrescu și sculptorul Oscar Han. Ștefan Dimitrescu expune aproape anual, în București, la expozițiile grupului, ultima sa participare fiind cea din anul 1933, cu puțin timp înaintea morțiu

în 1927 Ștefan Dimitrescu este numit profesor, iar în 1929 rector al Academiei de arte frumoase din lași. în 1932 el înființează «Asociația Generală a Artiștilor Moldoveni» organizînd totodată, la lași»

*) „ Pictorul Ștefan Dimitrescu", „Universul Lìtenr'\ mai 1940, (articol do Fr. Șirato).
**) ìbidem.
***) „Convorbire cu pictorul Ștefan Dimitrescu", „Rampa", 16 ianuarie 192$ (articol do loan Massoff),

(Continuare Гη pag. 348)

VASILE CELM ARE

Ravenna. Fragment dîntr-un mozaic antic al pavimentului

Ravenna. Bazilica Sânt Apollmarek (detaliu dîn absicâ)

După ce am aterizat pe aeroportul de la Fiumicino, ne-am pierdut pe marile artere ale Romei — ciudată imb nare de antic și medieval, peste care s-au ridicat construcțiile epocii moderne. Atît în Roma, cît și în trenul care ne purta spre Perugia, soarele meridional ne făcea să regretăm răcoarea munților noștri. De-a lungul bătrînului Tibru, căruia italienii îi spun însorit al dealurilor patria lui cele mal

Й

Tevere, ne-am entuziasmat de peisajul Italiei și de orașele așezate pe vîrfurile ca niște cuiburi de lumină. Perugia, Pietro Vannucci, are o așezare dintre
frumoase. Pretutindeni la capătul străzilor înguste se deschid perspective largi spre Assisi sau spre Gubbio, Arhitectura orașului a luat diverse înfățișări, după epocile care s-au succedat. Arcul etrusc, prin Zidurile sale puternice, ne vorbește despre tăria acestei cetăți pînă la căderea ei sub romani (310 i,e,n,) Basilica Sant Angelo, situată pe una din înălțimile Perugiei, are o arhitectură care amintește de împrumuturile făcute de creștinism, în dezvoltarea sa, de la vechea arhitectură păgînă, Zidunle exterioare sînt ridicate pe un plan octogonal. Acoperișul urmărește planul zidului și se termină cu o lanternă care facilitează pătrunderea luminii In biserică. In interiorul circular, asemănător cu vechiul
templu Închinat zeiței Vesta, se mai păstrează urme de frescă din secolele V și VI (c.n.), în stilul artei creștinismului primitiv, cu influențe bizantine. S-au păstrat doar două fragmente de frescă dintre care unul prezintă mai marc interes fiind mai bine conservat. Desenul, cu subiecte religioase, do o mare simplitate, păstrează naivitățile creștinismului primitiv, disciplinate de hieratismul bizantin. Basílica a fost clădită pe un edificiu antic din care se mai păstrează 16 coloane romane. Inima orașului este alcătuită dintr-un puternic ansamblu arhitectonic, format din Palazzo dei Priori (sec. XIII –XIV), așezat în fața Domului în stil gotic. Careul Pieții 4 Noiembrie este închis de alte clădiri mai puțin importante. Din centrul acestui ansamblu arhitectonic plin de gravitate, ale cărui ziduri de piatră sînt ornate foarte discret cu cărămidă sau marmură, se ridică vesela și splendida Fontana Maggiore, lucrată în stil gotic, după desenele lui Fra Bevignate (1278), ornată cu sculpturi de Niccolo și Giovanni Pisano. Panourile frizei inferioare reprezentând grifonul și leul, emblemele Perugiei, conțin cîte două scene de muncă pentru fiecare lună a anului, împreună cu semnele zodiacului și episoade din Geneza. Istoria originei Premei și fabulele lui Esop sînt atribuite lui Niccolo Pisano. Ele închid pereții laterali ai unui vas mare în care curge apa dintr-un vas mai mic ai cărui pereți sînt formați din 24 de fațete despărțite de statui atribuite lui Giovanni Pisano. Tot ansamblul este dominat de un vas de bronz cu trei nimfe atribuit tot lui Giovanni Pisano.
în Perugia am stat mai mult timp, și astfel am avut ocazia să cunosc oamenii și obiceiurile lor, pe care turiștii, în goana lor după vizitarea monumentelor și muzeelor nu mai au timp să le sesizeze. Oamenii simpli de aici sînt foarte harnici și totodată foarte veseli. Munca lor este nelipsită de cîntec. La ingeniozitatea de mari artizani a muncitorilor italieni adăugați veselia, exuberanța și un suflet deschis, primitor. Urmași aí vechilor etrusci și romani, prin truda lor de zi cu zi ei au contribuit la ridicarea unor mari civilizații. Italia este de fapt un muzeu, la făurirea căruia și-au adus contribuția acești oameni simpli din mijlocul cărora s-a ridicat un Dante sau Petrarca, un Cimabue sau Giotto, Michelangelo, Rafael sau Tizian, Din Perugia, am plecat spre Veneția. Am ajuns înainte de răsăritul soarelui. Această dimineață m-a dus cu gîndul la minunatele tablouri ale lui Carpaccio, oglindind Veneția cu canalele ei strimte, străju-
PlSANELLOî Principesa
ite de case vechi între care se aștern ape verzui-negre. Aveam să cunosc operele acestui mare artist la Galeria Academiei. Portretul de «Bărbat cu bereta roșie» ne înfățișează un personaj cu adevărat

caracteristic epocii. între cele trei mari suprafețe de roșu de o rară prețiozitate, este caligrafiată figura unui om întreprinzător, hotărît. Modelajul figurii, în tonuri de griuri albăstrii, dovedește nu numai înalta măiestrie a artistului, dar și trăinicia școlii de pictură care se dezvolta aci.
Legenda Sfintei Ursula — o altă operă a lui Carpaccio — este un pretext pentru a ne înfățișa oameni, obiceiuri, caractere. Este o mare frescă socială a fastuoasei Veneții. La rîndul lor, « Sosirea ambasadorilor »,« Plecarea logodnicilor »,« Sosirea Sfintei Ursula la Roma» constituie de asemenea imagini remarcabile în care este oglindită cu pregnanță viața cotidiană a epocii. Sutele de personaje zugrăvite pe pinze atestă cunoașterea profundă a oamenilor și știința lui Carpaccio de a compune grupuri de personaje. Din același ciclu, «Visul Sfintei Ursula», pictat cu o excepțională măiestrie, ni-l arată pe Carpaccio ca fiind un cunoscător al școlii de pictură flamandă.
Portretele de bărbați din «Sosirea Ia Colonia» mi-au apărut deosebit de impresionante. Au în ele ceva din notația cronicarului anonim, preocupat de viața de toate zilele a oamenilor simpli. Același lucru se poate spune și despre portretul celor « Două curtezane », imagine de o mare expresivitate.
eția am văzut și cea de-a XXXI-a Bienală. Dintre toate pavilioanele deschise în acel moment» cel italian mi s-a părut totuși a fi mai plin de învățăminte. Frămîntările sînt aici mai vìi și realizările mai aproape de viață. Chiar dacă apare un Vedova, Capogrossi sau Marlotti, aceștia nu au puterea de expresie ancorată în tradiția Italiei a unui Renato Guttuso, Campigli, Giorgio Morandì, Arturo Mafai, Mai io Sìroni, Gentilini sau chiar Bruno Saetti atunci cînd își alege subiectele din viața reală. Dar cu toate că nu toți acești artiști au figurat în Bienală, prezența și Influența lor se simte în mișcarea plastică a Italiei. Fiecare dintre ei reprezintă un punct de vedere mal mult sau mai puțin apropiat de năzuințele poporului italian. Dacă Massimo Campigli încearcă» de pildă, să vadă lumea contemporană prin prisma unui cercetător al lumii etrusce sau romane» Renato Guttuso intră mult mai direct în miezul contemporaneității.
Dar Bienala nu a putut reflecta în toată amploarea valorile artei contemporane din întreaga lume, ci mal degrabă tendințe șl curente care apar în miș-
carea artistică a diverselor țări expozante dornice de o «înnoire» a artei cu orice preț și oricum.
Cutreerînd străzile Veneției reflectam tot timpul asupra picturii de la această Bienală, simțindu-mă tot mai legat de valorile trainice ale marii arte realiste.
Ravenna, fosta cetate imperială, Bizanțul apusului, este greu de descris în cuvinte. Am cutreerat și am cercetat cu. mult interes monumentele orașului: San Vitale, Gala Placidia, Sant Apollinare il Nuovo și Sant Apollinare in Classe. Despre fiecare monument din Ravenna s-au scris și se mai pot serie volume întregi.
Am rămas profund emoționat de decorațiile plafonului mausoleului Gala Placidia. în tonuri de un albastru violaceu și de aur, flora pămînteană punctează suprafața acestui plafon ca niște constelații de basm popular; doi porumbei se adapă dintr-un vas, în timp ce Sf. Laurențiu merge hotărît spre grătarul aprins al supliciului. Construcția plastică a acestor scene simple este realizată în spiritul tradiției mozaicului bizantin, înviorat însă de puterea și talentul unui popor viguros, în plină dezvoltare. Lucrul acesta rezultă tot atît de pregnant șl dintr-o

altă comoară artistică a lumii bizantine; Basilica San Vitale, clădită în sec. VI de arhiepiscopul Maximilian.
înălțată pe un plan octogonal, cu exteriorul din cărămidă simplă, Basilica San Vitale adăpostește în
interior o mare bogăție de mozaicuri, în care predomină albastrul, verdele și aurul. Aproape de altar, pe pereții laterali, sînt dispuse minunatele grupuri reprezentînd pe împărăteasa Teodora oferind vin pentru sacrificiu, pe Justinian însoțit de curtea sa, și pe Maximilian oferind pîinea Euharistiei. Toate scenele din biserică sînt plasate într-o decorație expresivă de naturi moarte și de animale. Din întregul ansamblu de decorații, am sesizat în mod deosebit veridicitatea portretelor din sulta împăratului Justinian. Dincolo de varietatea culorilor întrebuințate de artist, întreaga suprafață a decorației este organizată cu o mare sobrietate ; iar numeroase portrete denotă tendința creatorului de a surprinde și fixa în trăsături expresive caracterele omenești ale personajelor.
La zece km. de Ravenna, în plină cîmpie, într-o liniște deplină, se ridică Basilica Sant Apollinare in Classe, începută pe la 534 (e.n.) și terminată la 549 de arhiepiscopul Maximilian. Biserica se ridică pe locul vechiului port Classis, care, altădată forfotea de corăbii și marinari. Este unul dintre cele mai mari și mai frumoase monumente ale Ravenne!. Clădită în formă de navă, biserica este străjuită de clopotnița cilindrică din sec. XI. Deosebit de expresiv mi s-a părut a fi un mozaic din absidă, care reprezintă un peisaj cu pomi, animale șl păsări. Fondul auriu se armonizează deplin cu verdele pomilor și cu col al
peisajului. Animalele și păsările, desenate cu vigoare, crează un ritm plăcut cu verticalele pomilor. Portul Classis este și el reprezentat pe unul din pereții laterali.
în itinerariul nostru prin Italia, pretutindeni pe unde ne-au purtat pașii, am admirat comorile artistice ale unui popor harnic și talentat, dragostea sa fața de artă și frumos, întruchipată în splendide creații la care și-au adus contribuția talentele a generații și generații de artiști.

1. CARPACCIO ; Legenda SR Ursula. Sosirea ambasadorilor (fragment)
2. CARPACCIO î Legenda Sf. Ursula. întoarcerea ambasadorilor n .... (fragment)
3. Cap de tinnir (detaliu din mozaicul catedralei San Fosca de ps insula Torsello)

ARTIȘTI DE PESTE HOTARE

PITA RUBIN

IOSÉ VENTURELLÌ: Litografie

La 28 ianuarie 1946, în centrul orașului Santiago poliția masacrează pe delegații minerilor greviști din Chile.
Nu mult după acest zguduitor eveniment apărea placheta «28 ianuarie» (Moartea în piață), semnată de Pablo Neruda și de un tînăr grafician în vîrstă de 22 de ani, Placheta avea nouă pagini, era tipărită în 10.000 de exemplare și se vînduse în folosul familiilor celor uciși și ale celor întemnițați.
Colaboratorul cunoscutului poet era Jose Venturelli. S-a născut la 25 martie 1924 în Santiago de Chile, capitala acestei țări sudamericane « ascuțită ca o sabie, cu zăpezi și cu nisipuri» cu treceri mortale de la munte la ocean, cu o veșnică primăvară marină aurie unde mizeria latră zi și noapte lingă colibele săracilor» (Neruda),

La 14 ani, VenturelU intră la școala de arte frumoase. A călătorit mult prin țara sa. cum spune el însuși* « din pustiul Atacama pînă la Țara de Foc, de la prăpăstiile Anzllor șl pînă la valurile Pacificului », cuno-scînd viața de trudă a muncitorilor de la minele de salpetru și cupru și aceea a tăietorilor de lemne din marile păduri. în 1942. Venturelli lucrează împreună cu pictorul mexican Siqueiros. Nu avea 20 de ani cînd a părăsit pentru prima oară țara sa. Anii 1943—1944 însemnează pentru José Venturelli : Bolivia, Argentina» Uruguay, Brazilia, pictură de frescă, participări la expoziții și mai ales cunoașterea adîncă a vieții celor ce muncesc.
în toamna anului 1945 are loc prima sa expoziție personală la Universitatea din Chile. în același timp colaborează la ziarul El Siglo (Secolul) din Santiago.
Strîns legat de mișcarea muncitorească din patria sa, căreia i se alătură cu pasiune, el crează în folosul mișcării gravuri, afișe, decoruri de teatru, fiind încredințat de responsabilitatea socială a fiecărui om. cum o spune el însuși. Cele nouă litografii din ciclul «28 ianuarie» nu constituie un reportaj ci un protest puternic, pasionat. Prin contrastele intense de alb și negru, prin monumentalitatea compozițiilor el trezește în privitor sentimente profunde de durere și indignare. Minia, durerea, hotărîrea de luptă — sînt redate prin gesturi simple, aproape simbolice, în forme laconice, precise, fără detalii inutile. Prin puternicul lor umanism, prin claritatea în exprimarea ideilor, aceste litografii denunță, lovesc, tulbură. Fiecare pagină este un strigăt pasionat de protest.
« Moartea în piață »: muncitorul căzut la pămînt, fără apărare în fața reprezentantului înarmat al forțelor publice.
« Moartea în piață»: plutonul trăgînd în mulțimea lipsită de apărare a muncitorilor, femeilor, copiilor.
« Moartea în piață» : durerea, doliul celor rămași să ducă lupta mai departe, lată mîinile care înconjoară cu nesfîrșită dragoste capul celui ucis de gloanțele mișeîești. lată un alt căzut jelit de femeia sa, formînd împreună un Întreg, lată-l pe indianul care în genunchi, cu gestul unui semănător scaldă steagul de luptă in sîngele celor uciși, pentru a-l ridica apoi reînnoit, ca o pavăză împotriva ucigașilor.
Neruda, urmărit de poliția chiliană, nevoit să-șî schimbe mereu identitatea și domiciliul, a creat « Canto general », A fost o întreagă problemă adunarea laolaltă a miilor de pagini, tipărirea lor. De acest lucru s-a ocupat în taină Venturelli, ilustrînd unele texte. Nu sînt propriu-zis ilustrații, comentarii, interpretări sau explicații la poezii, ci traducerea în imagini a acelorași idei fundamentale. Prieteni,cu temperamente pasionate, legați puternic de patria lor, animați de aceleași idealuri, stînd pe aceeași baricadă, cei doi artiști transpun unul în
JOSÉ VENTURELLI Armata revoluționară
JOSÉ VENTURELLI: Grevă (Din ciclul _ « 28 ianuarie

versuri» altul în gravuri aceleași teme. Cuceritorul calare, cu furca și lațul pentru «Americă, nu invoc numele tău în zadar», chipul dîrz al muncitorului pentru «Să se trezească pădurarul 1», monumentala figură a femeii din « Canto generai de Chile », sînt imagini evocatoare, sugestive. Venturelli știe să stimuleze fantezia privitorului, lată de pildă ilustrația pentru « Fugarul », unde pe străduța pustie a unui sat nu se vede nimeni, dar simți că pe aci s-a furișat cineva, că în orice casă « fugarul » va putea gasi un ascunziș sigur.

în aceeași perioadă Venturelli participă la expoziții în țară șî străinătate, crează ciclul de desene colorate intitulat «Șin paz» (fără pace), o serie de gravuri în lemn, semnează decorurile baletului «Juventud », decorurile pentru unele dintre spectacolele Operei Naționale din Chile și ale Teatrului Experimentai, în 1950, după expoziția sa de la Galeria « Pacifico » în Santiago, el face o călătorie în Guatemala și Mexic, în Mexico-City expune la Salonul «Arta Mexicană» și la Expoziția « Pentru pace». în același an, Venturelli termină fresca din clădirea centrală a Universității din Chile. Realizează pentru « Fiul Salpetrului » de V. Teitelboim, o serie de desene.

în suita de șase desene «Azi e totdeauna», de o viziune goyască, Venturelli ne prezintă într-un cadru de o extremă duritate, viața poporului său, redus la cea mai cruntă mizerie. Este aci un univers tragic, apăsător, dezesperant. în litografìa « Lacrimi în drum», membrii familiei stau încremeniți, ca un monument al durerii, lingă trupul calului mort, singura lor avere. în fundal un copac desfrunzit și corbii care dau tîrcoale.

într-o prefață la un volum de reproduceri al lui Venturelli, Neruda exclamă cu mîndrle despre concetățeanul său : «El vorbește în limba vulcanilor noștri». Și, într-adeyăr, desenele lui Venturelli, cu formele lor severe, ascetice, oarecum rigide, par blocuri de lavă răcită, izbucnită dîn adîncul unui suflet clocotitor, pasionat. Sînt mărturii zguduitoare despre grave probleme de viață. Arta lui Venturelli era pînă în acel moment un strigăt sălbatec, fanatic, un Nu ! pasionat spus exploatării. Universul lui, un univers disperat, unde nu se vedea nici un licăr de nădejde. Dar creația lui risca să se sărăcească din cauza tendinței exagerate de simplificare și aunei excesive generalizări. Oamenii din desenele sale devin aproape simboluri. Nu eșuatei vorba numai de o chestiune de formă. Intervine și deosebirea care exista în acel moment între Venterelli șt Neruda, Acesta din urmă cunoscînd șl o altă

JOSÉ VENTURELLI: Solidaritate

realitate, cunoscînd țări unde socialismul învinsese, avea o perspectivă clară, luminoasă despre lume. Limitele viziunii lui Venturelli despre viață se răsfrângeau și asupra artei sale. El însuși își dă seama că, pentru a deveni o armă mai puternică, arta sa nu trebuie să se rezume numai la demascarea exploatării, ci trebuie să fie și un îndemn la acțiune, să trezească speranțe, încredere în viitor. Vorbind despre Venturelli, Neruda scrie: «Venturelli e mare, e copilăros și dramatic ca America însăși. Deodată este teribil, Nu vede nimic altceva decît doliu și corbi. Se simte definitiv părăsit. Vede prăpastia șl e gata să moară. ,,NoI popoarele vom muri, ne vom prăbuși sub greutatea atîtor cruzimi, nu putem trăi mal departe". Dar deodată

Venturelli zîmbește. Totul s-a schimbat. Acțiunea este mama speranței ».
în 1951 Venturelli călătorește prin Europa: Italia, Franța, Germania, Suedia, Austria, Cehoslovacia. Lucrează la Paris șl Berlin, unde participă la Expoziția Internațională din cadrul Festivalului Tineretului.
Alături de alți pictori spanioli și sud-americani expune la expoziția de protest de la Paris împotriva Bienalei de la Madrid,
în 1952 vizitează Uniunea Sovietică și China. La Pekin pictează fresca « Banderas por la Paz» (Steaguri pentru pace). După ce a traversat Europa se întoarce în Chile, unde deschide o expoziție împreună cu Siqueiros la Universitatea din Santiago. în 1953 este delegat la Congresul Continental pentru Cultură. La Buenos Aires participă la expoziția « Los artistas por la paz» (Artiștii pentru pace).
Urmează o nouă călătorie în Europa, unde vizitează Ungaria, șl din nou Uniunea Sovietică și China. La expoziția sa « Los constructores de la paz » (Constructorii păcii), deschisă la Pekin, Venturelli expune o serie de litografii despre Uniunea Sovietică.
în lucrările din expoziția aceasta se vădește o oarecare stîngăcie. Venturelli se apropie cu emoție greu stăpînltă de omul sovietic, de peisajul nou ce-l întîm-pină. Pentru sentimentele noi ce-l animă, vechile forme de expresie nu mai corespund, o nouă formă
trebuie căutată Venturelli este preocupat să individualizeze, să găsească ceea ce este tipic dar în același timp și caracteristic fiecărui chip desenat.
Peisajul, care în lucrările din Chile apărea arareori,-si atunci numai cu un rol secundar, redat schema’tic, avînd rolul de a accentua atmosfera tragică, devine subiect în sine, se umanizează și ei. Optimismul despre care vorbea Neruda, capacitatea lui Venturelli de a se bucura de viață iese la iveală in această perioadă atît în teme cît.și în tratare.
«Viziunea sa despre lume s-a schimbat. El nu vede numai prăpastia. Linia sa devine pură; surîzătoare șl· sigură devine descrierea lumii. Flăcăul cel mare,» asupritul din Anzi a renăscut și ne arată minunatele; dovezi ale renașterii sale: ordine, rațiune, bunătate, bucurie și muncă. Tînărul maestru nu mai are nevoie să se întîlnească cu mine între zăpezi și spuma mării, în spaima Cordilierilor, la mijlocul drumului. Noi mergem mină în mină pe același drum »,,exclama ru bucurie în 1955 Pablo Neruda, constatînd noua direcție în gindirea și arta tînărului său prieten. Din 1955 pînă în 1960 Venturelli trăiește la Pekin. Judccînd după lucrările sale despre realitățile chiliene părea.cănumai aspectele dramaticeale vieții îl emoționează pe Venturelli. Dar Neruda a văzut mai adînc în prietenul său, a știut cît de sensibil, cît de complex este el. Depășind tatonările, stîngăciile emoționante, desigur ale primului său contact cu lumea cea nouă, Venturelli găsește mijloacele tehnice de a cìnta noile realități. Nudurile delicate, portretele veridice de femei și copii, peisajele Chinei sînt imnuri închinate vieții, bucuriei de a trăi. Totul e cald, sincer și convingător.
într-o serie de litografii închinate oamenilor patriei sale, viziunea lui Venturelli este reînnoită. în lucrările sale apar chipuri de oameni conștienți de forța lor, solidari, mergînd mîna.în mînă și știind pentru ce suferă și luptă. Foarte des apare acum imaginea copilului, chezășia încrederii în viitor. De asemenea Venturelli descoperă cu incìntane natura patriei, ce devine în tablourile sale un cadru concret pentru desfășurarea acțiunii. Conținutul de idei și sentimente, adîncul

său umanism și încrederea în forța clasei muncitoare sînt exprimate de Venturelli într-o formă realistă, convingător și emoționant.
Bărbații care ascultă cuvîntarea unui agitator diutr-unadin litografile sale sau grupul de femei șl copii adunați la ședință, sînt oameni care gîndesc. Fiecare figură constituie un portret cu individualitatea sa proprie. Natura, maternitatea, tinerețea sînt tratate cu multă poezie și gingășie, ca spre exemplu în compoziția
« Maternitate » sau în cea care reprezintă doi'tineri pe malul mării.
Cum era și de așteptat, revoluția cubană cucerește gîndurile și inima acestui artist militant. Timp de doi ani Venturelli a pictat în marea sală de conferințe a Facultății de medicină din Havana o fresca de 100 m2. Venturelli își propusese să reprezinte revoluția cubană drept o parte integrantă a mișcării progresiste din America Latină. Căutînd forme simbolice cît mai pe înțelesul maselor, spre deosebire de pictorii mexicani care în pictura murală au tendința de a reprezenta acțiunea în momentul ei culminant, Ven-turelli a mers pe ideea de a reprezenta momente din pregătirea revoluției.
în centrul revoluției sub chipul unui luptător de guerilă apare un erou al revoluției cubane, Camillo Cenfuegos, urmat de o grupă de revoluționari. în stînga sînt reprezentate diferite momente din-pregătirea revoluției iar în dreapta participarea la revoluție a celorlalte popoare din America Latină. Printre scenele ce se succed în stînga, atrage atenția cea în care muncitorii agricoli ascultă pe un agitator, care seamănă cu Fidel Castro, fără ca acesta să fie de fapt un portret. Artistul a căutat aci săTndividualÎzeze expresiile și reacțiile oamenilor care iau prima dată contact cu ideile revoluti ei.*
în această partea compoziției scenele se succed una după alta, dar nici una nu domină, Partea opusă este dominată de grupul simboli-zînd solidaritatea popoarelor Americii Latine cu revoluția cubană. în urma femeii care poartă steagul roșu, merg, puitînd armele în mîini, cu chipuri hotărîte, în rînduri strînse, bărbați în costumele diferitelor popoare sud-americane.
Prin varietatea tipurilor, a gesturilor, lucrarea lui Venturelli e plină de viață.
Artistul știe să fie expresiv și monumental, de un patetism profund și reținut care nu are nevoie, pentru a convinge, de efecte exterioare.
În această mare pictură murală se îmbină în mod armonios patosul revoluționar al primei perioade din creația sa și poezia din perioada mai recentă.
De la acest artist care a împlinit în acest an 39 de ani, cu marea sa dragoste de oameni și imensa sa putere de muncă, ne putem aștepta la opere noi, opere care vor purta în lume crezul său :
« M-am născut în amurgul unei societăți și am trăit în lumea viitorului, l-am văzut pe dușmanii progresului, pe col asupriți, spiritul răvășit al acelor înfricoșați și tineretul hotărît la revoluție.
Șl dacă sînt întrebat despre pictura mea, cu mă gîndesc h tor, ceea ce cunosc și încerc să exprim ».
JOSÉ VENTURELLI : Americă, nu invoc numeie tău în zacar!
»
Articol scris pentru revista ,,AıΐΙα Plastica
ARTIȘTI DE PESTE HOTARE
Cititorii revistei «Arta Plastică» își amintesc, desigur, tabloul pictorului azerbaidjan T. Salahov, intitulat «Echipa de reparații», leprodus în Nr. 2/1962.

Tair Teimur Oglî Salahov face parte din tînăra generație dc pictori ai Azerbaidjanului sovietic, a căror viață de sine stătătoare pe tărîmul creației a început de prin 1955. Salahov s-a născut la Baku — capitala Azerbaidjanului — și are vîrsta de 34 de ani. Biografìa sa este aidoma cu cea a majorității tinerilor artiști plastici czerbaidjeni : a urmat cursurile Școlii de arte frumoase din Baku, iar apoi cele ale institutului «V. I. Surikov » din Moscova. în 1957, pentru tabloul «După schimb», primește diploma de onoare. Tînărul artist se întoarce apoi în orașul său natal, Baku. Noi însă, îi cunoaștem dinainte pe Tair Salahov, ca pe un pictor merituos deoarece, fiind student al institutului « Surikov », a participat în repetate rînduri la expozițiile organizate de tinerii artiști, cu peisajele sale ce reprezentau exploatări petrolifere maritime din Baku, poreclite la noi « stînci petrolifere ». Pe aceste « stînci petrolifere » s-a și născut ideea tabloului dc diplomă « După schimb », închinat muncii petroliștilor din Marea Caspică, Pe atunci s-au scris multe lucruri despre acest tablou, calificat drept o operă care interpretează într-un mod romantic eroismul în muncă al tineretului sovietic. Salahov a ales o scenă obișnuită pentru petroliștii din Marea Caspică, șl anume întoarcerea din schimb. El a sesizat însă în această scenă ceva emoționant, a reușit, să confere un dinamism lăuntric imaginilor tinerilor muncitori care pășesc cu siguranță pe estacadă. Siluetele expresive ale personajelor, net conturate pe fondul luminos al cerului șl al valu-334
rilor mării, accentuează contrastul pictural al tabloului.
Promisiunile sugerate de acest tablou s-au adeverit, întors la Baku, după absolvirea institutului, Salahov a pictat cîteva pinze consacrate Azerbaidjanului natal, în peisajul «Eșalonul dc dimineață» el dovedește din nou o mare pricepere în surprinderea frumuseții deosebite a cotidianului. Parcă nimic nu-ți atrage atenția în acest peisaj industrial cu panglica de asfalt a drumului pe care se înșiruie cisterne și mașini, Salahov a surprins însă în acest subiect ceva nou, actual, a văzut un crîmpei dc frumos pe care l-a și redat în maniera sa, de un laconism specific. Un critic de artă din Moscova a apreciat cu justețe meritele tabloului « Eșalonul de dimineață», scriind în revista sovietică « Iskusstvo » că în acest peisaj se simte « bătaia, prețioasă pentru noi, a pulsului contemporaneității, cu ritmul său impetuos si frumusețea vieții de toate zilele, atracția deosebită a muncii ». Peisajul «Eșalonul de dimineață», care reprezintă una din cele mai bune lucrări ale tinerilor artiști, a primit o diplomă de onoare în cadrul festivalului mondial al tineretului de la Vlena.
La Muzeul orășenesc din Baku se află expus încă un peisaj Industrial în care sînt pictate niște rezervoare uriașe, reflectate în oglinda neagră a unul lac do păcură. Șl aceste ..Rezervoare*1, în ciuda simplității compoziției șl rezolvării cromatico, generează gînduri șl scări sufletești deosebite,
în 1959 a avut loc la Moscova decada artei șl literaturii azcrbaldjonc, în cadrul unei expoziții speciale, pictorii noștri șl-au prezentat șl ol lucrările. în centrul atenției s-au aflat atunci lucrările amintite alo Iul Tair Salahov. Criticii le-au consemnat, clo stîrnlnd
un larg ecou în rîndurile privitorilor și plasticienilor. Succesul, după cum se spune, însuflețește, dar și obligă, lată de ce, după decadă, Salahov a început să lucreze cu forțe noi, creînd cele mai bune opere ale sale — tabloul «Echipa de reparații» pe care l-am amintit la începutul acestor însemnări ș‘ « Portretul compozitorului Kara Karaev ». Eroii din « Echipa de reparații », petroliștii din Marea Caspică. se

caracterizează printr-o mare tensiune lăuntrică, vădesc trăsături specifice ale martorilor unei mari epoci, sînt neînfricați. Ritmul compoziției, laconismul limbajului plastic și intensitatea emoției — iată calitățile picturii lui Salahov, care își găsesc o strălucită expresie în acest tablou.

Tînărul artist azerbaidjan a căpătat o largă popularitate după realizarea « Portretului compozitorului Kara Karaev ». Fiind unul din compozitorii sovietici de frunte, Artist al Poporului al U.R.S.S., Kara Karaev este cunoscut ca autor al remarcabilelor balete « Cele șapte frumoase » și « Pe poteca tunetului » ca și prin numeroasele sale simfonii și lieduri. în portretul realizat de Salahov vedem un om înzestrat cu o gîndlre amplă, animat de sentimente nobile.

Trebuie să arătăm că în general în portretele lui Salahov și mai ales în « Portretul lui Karaev» artistul nu este preocupat de evidențierea monumentalității șl nici de asemănarea exterioară, ci de profunzimea și bogăția lumii lăuntrice a omului zugrăvit. Priviți portretul Iul Karaev și vă veți convinge de aceasta. Dai cît este de frumos acest portret sub aspect compozițional, cîcă tensiune în limbajul său plastic, de un extrem laconism !... Flexiunea netă a personajului cat e șade, privirile ațintite ale ochilor negri, capul

(Continuare tn pag. 354)

1, TAIRSALAHOVî Portretul compozitorului Kara Karaev

2, TAIR SALAMOVi Rezervoare

3» TAIR SALAHOVt Garnituri de tren dimineața

EXPOZIȚIA
INTERREGIONALĂ

■Ч-X

JACK BRUTARU

porțelan, sticlă, metal sau lemn, machete

manifestări

vaso,

Profilul expoziției de artă decorativă de la Cluj, repertoriul de obiecte reflectă aria largă de preocupări a artiștilor expozanți Sînt prezentate piese de mobilier, tapiserii, covoare, imprimeuri, obiecte de ceramică,

pentru mașini proiectate și produse în industrie, ambalaj și etichete pentru bunuri de larg consum, afișe, modele de rochii, jucării și altele

Expoziția montată în sălile de la parterul Muzeului de artă amenajat în palatul Banffy, construcție în stil baroc, a beneficiat de o suprafață relativ suficientă în raport cu obiectele selecționate și destinate prezentării. Arhitectura interioară a spațiilor afectate a creat însă dificultăți serioase pentru realizarea unor ansambluri armonioase, care prin toate elementele lor să poată cîștiga aprecierea și admirația vizitatorilor.

Organizatorii au înțeles într-o mare măsură cerința fundamentală a unei expoziții de artă decorativa și anume aceea de a creea un anumit profil pe o tematică utilitar-estetlcă. Conceperea unor astfel de în raport cu stabilirea unor ansambluri

privind amenajarea și decorarea anumitor interioare de locuințe sau chiar do Instituții, prilejuiește diferitelor categorii do artiști ocazia do a conlucra la rezolvarea tuturor problemelor care se pun : mobilier, corpuri do Iluminat, tapiserii, Imprimeuri, obiecte pentru ornament etc.

în expoziție există schițate Intenții pentru ciearca unor astfel de ansambluri, dar nu răspund necesităților decorative do prim ordin, Sînt piese de mobilier destinate în special pentru llving-room, mese de salon cu scaune și fotolii, lămpi cu picior, suporturi pentru reviste și cărți, cu excepția exponatelor prezentate de fabrica «Bobîlna» din Dej, destinate utilării unei sufragerii. Dar aceste mobile sînt într-un număr prea mic și prea disparate pentru a da o structură suficient de conturată expoziției. De aceea pe parcursul expunerii se întîlnesc etalări de obiecte care în mod inerent amintesc caracterul unor bazaruri cu multe produse adunate fără o legătură între ele. Chiar dacă cei cari au montat expoziția au dat dovadă de bun gust, în condițiile existente au trebuit să se adapteze și să aranjeze standuri cu obiecte fără ca acestea să se încadreze unei concepții decorative de ansamblu. Expunerea a suferit astfel. O expoziție de artă decorativă este necesar să fie în primul rînd o demonstrație de bun gust, capabilă să educe în modul cel mai accesibil toți vizitatorii ei. Condițiile celei la care ne referim au dezavantajat exponatele în mare măsură, neexistînd posibilitatea să fie organizate astfel îneît să se impună încă de la primul contact cu publicul.
între piesele de mobilier expuse se disting cele proiectate de arhitectul Geza Starmüller, din metal și împletituri. Prelucrarea fierului și a împletiturilor a fost executată de meșteri ai cooperativelor « Metal-lemn» și «Munca invalizilor» din Cluj. Masa cu placă de cristal pe picioare de țeavă de metal vopsit în negru împreună cu fotoliul scoică din metal și împletitură formează un ansamblu agreabil. O masă ingenios concepută a fost prezentată de către Erdos Tibor. Prin trei tăblii mobile, amplasate la înălțimi
BENE lOSIF : Artele — gobelin Itnà
Colț din expoziție. ILEANA VREMIR: Vara (broderie pai) ◄
STARMÜLLER GEZA: Mob.la
: covorul din lînă — « Pă
în « Păsări » prețiozitatea țesăturii
l
-Í
Я
Formulele unor forme primesc în plus pecetea
& ir).’.
t Сж i
>.*, ? f;

diferite și care se rotesc pe un ax, se obține la nevoie o suprafață mărită în raport cu spațiul ocupat. Execuția și finisarea nu au fost însă făcute cu grijă pentru aspectul estetic.
O lampă reușită pentru podea a prezentat pictorița Doina Hordovan. Un suport de metal simplu pe care s-a împletit în partea de sus rafie.
între piesele de mobilier se remarcă cele realizate de Nicola Voichița, și anume un fotoliu cu fier forjat, măsuța din fier și sticlă și stativul pentru discuri. Fotoliul pat îmbină elemente de artă populară în țesătură, cu ritmul rectangular al viziunii moderne de mobilier.
Artiștii expun diferite piese: masă din fier forjat cu mozaic, de Papp Endre, fotolii de fier și nuiele, da Nagy Gyula și altele, încercarea de a realiza un motiv decorativ din material plastic aplicat pe tăblia unei mese de către Cristina lacobi nu a dat rezultate pozitive în găsirea unei soluții artistice.
Mobilele cu care participă întreprinderea « Bobîl-na» din Dej nu Ies din nota unei producții de serie, 338

&

obișnuită în fabricile din acest sector, perpetuate de rutină în proiectarea greoaie, nearmonizate, unui gust dubios, prin încercarea de a da un joc cro-
matic prin nimic justificat.
Domeniul cel mai bine reprezentat în expoziție este cel al tapiseriei.
Ileana Vremir, cunoscută publicului din București cu prilejul unei expoziții personale, prezintă la Cluj o serie bogată de lucrări cu o varietate de teme, tehnici și materiale.
Tapiseria « Grigore Pintea haiducul » se remarcă prin măiestria acordării tonurilor naturale ale lînei într-o gamă cromatică sobră șl vibrantă. Lucrarea ar fi cîștlgat în valoare dacă desenul și compoziția erau mal bine studiate pe întreaga suprafață țesută,
«Tineret» este realizată în tehnica gobelinulul în lînă, Compoziția judicios gîndltft, stilizată într-un sens modern, se adaptează bine acestei tehnici tradiționale,
este dată de punctul mărunt dar și de materialele folosite: cîrpe, cînepă și mătase.
între exponate se relevă și tapiseriile lui losif Bene. în gobelinul « Artele », cu o suprafață de 8 m2., destinat Complexului studențesc din Cluj, putem vedea laolaltă deosebite însușiri de compoziție și desen, de stilizare și cromatică, cum șî de cunoaștere a tehnicii utilizate.
Țesătura în lînă «Inginerii de mîine» de ludith Szentimrey este o adevărată compoziție cu temă, dar astfel tratată în tehnica respectivă încît păstrează toate calitățile unei lucrări decorative de bun gust.
Tapiseria din expoziție se completează cu mai multe lucrări reușite, printre care
dure însorită » și covorul verde țesut în tehnica cergăj mițoase de Elisabeta leney, carpeta din pănușe «Topirea zăpezii » de Nagy Eniko, perna cu păuni de Csulak Magdalena șî altele.
Pe sculptorul Alexandru Benczedi îl cunoaștem din expozițiile de stat și personale ca un creator plin de haz al unor imagini umoristice și satirice, în plastica mică. L-am văzut de asemenea realizînd lucrări statuare de amploare. De data aceasta, sculptorul apare cu lucrări în ceramică, cu caracter decorativ.
în plastica mică și în genul bibeloului, sculptorul Egon Lowith prezintă o serie de piese reușite. Atît grațioasa siluetă femenina, cît și grupul de trei figurine din ceramică smălțuită pot completa în mod agreabil decorația unor locuințe.
Ceramica este larg prezentată în expoziție. Dumitru Ilea expune o serie de vase și platouri de inspirație primitivă, atît în formă, în motivul ornamental cît și în culoare, pornind de la culturi manifestate în vechime pe teritoriul țării noastre. Lăudabile ca intenție, nu sînt însă desăvîrșite în execuție.
Bandi Deszo din Tg. Mureș are o participare importantă prin obiecte variate ca material și stil. Ceramica sa se impune prin bun gust și prîntr-o cunoaștere temeinică a meșteșugului,
Kosa Huba, unul dintre cei mai activi ceramiști din Cluj, expune mai multe vase de bună calitate tehnică.
Fabrica de porțelanuri din Cluj participă cu cîteva exponate, care confirmă situația mai veche a acestui domeniu al artelor decorative și anume rămînerea la forme vechi, desuete.

Un domeniu interesant în care se manifestă artiștii clujeni ca și cei din *lg. Mureș și Oradea» este acela al prelucrării artistice a metalului. Sculptorul Alexandru Puskaș, în « Corbul cu inel », lucrare din

2

metal și piatră, reía subiectul legendei cu inelul familiei Huniade. Un maestru al artei metalului este Carol Fuhrmann, care continuă în zilele noastre arta artizanilor.
Pornit de la o temeinică cunoaștere a meșteșugului și a tradițiilor acestuia, Fuhrmann păstrează o viziune, am putea spune, clasică în majoritatea lucrărilor. Lrcă să iasă din canoane, dar uneori alunecă spre o viziune barocă, încărcată. Totuși, măiestria lui se evidențiază în obiecte de valoarea platoului din aramă ciocănită, «Pasăre», frumos și modern stilizat sau in podoabele din argint cu granulati! de turcoaze. între podoabe se remarcă și colierul cu medalionul « Cocoșul » în metal alb (crom-nichel) făcut de o nouă expozantă — Antonia Pongratz.
în arta prelucrării metalului se mai remarcă sculptorul Hunyadi Laszlo din Tg. Mureș, prin coliere cu !anț și broșe din metal alb sau aramă, lucrate cu multă finețe; dr. Fekete Lorand din Oradea — prin fructiera din metal galben simplă și elegantă ; Venes Pal—cu podoabe.
Medalioanele din rădăcină de lemn de Tisa montate in material plastic, lucrate de un colectiv format din Ana Maria Barbonta, Szatmari Ferenc și Tirnovan Vid nu reușesc să aibă un efect estetic din cauza nepotrivirii materialelor din care sînt alcătuite, din lipsa unei concepții decorative și prelucrarea lemnului in spiritul acestui gen. Din această cauză
(Continuare In f>ag. 356)

ZOE BĂICOIANU,
DAN PAROCESCU, RODICA POPESCU
OLGA BUȘNEAG

Manifestarea celor trei artiști — Zoe Băicoianu, Dan Parocescu, Rodica Popescu — se înscrie ca o demonstrație de prestigiu pentru dezvoltarea atinsă la noi de arta monumentală și decorativă, demonstrație ce contribuie în chipul cel mai direct la educarea unui gust ales în rîndul maselor largi.
Sustrăgîndu-ne vrajei pe care o exercită asupra noastră expoziția, descifrăm subtextul ei laborios: o susținută strădanie experimentală, de ani de zile, asupra valorilor expresive ale unui material — sticla.
Prelucrarea artistică a sticlei — atît de puțin cultivată la noi — îmbracă o mare gamă de forme și finalități: de la obiecte utilitare și decorative, pînă la artă monumentală. Toate acestea reprezintă în fond tot atîtea interesante posibilități de decorare a interioarelor și exterioarelor noilor noastre clădiri.
în sectorul obiectelor utilitare și decorative, ingeniozitatea sculptoriței Zoe Băicoianu s-a concretizat în vase, platouri, servicii, scrumiere, press-papier-uri, lămpi, unele pline de fantezie. în viitor artista va căuta, desigur, și alte forme mai studiate, cu o funcționalitate mai pregnantă. La baza execuției acestor obiecte stă îmbinarea inedită a unor materiale inedite: sticlă suflată, sticlă masivă, sticlă crachelată, sticlă cu incluziuni metalice (aur, argint), sticlă cu diverse substanțe care produc bule de aer, ce dau o

prețiozitate deosebită materialului, sticlă cu multipli coloranțl, cu aspecte opaline șl transparente. Slmpli-

1. ILEANA VREMIRt Pintea haiducul — tăcuse
2. Colț din expoziție. RODICA POPESCU t « Fam<l i» — v.trahu
DAN PAROCESCU ; Lămpi (sticli)
3, ZOE BĂICOIANU*. Studenti de U Institutul botanic (Fragment din basorelieful monumental destinat Institutului
botanic) — sticli divers colorati

tatea expresivă a formelor, acordată cu echipamentul modern al locuinței, nu este inspirată de aiurea: ea reprezintă concluzia unui serios studiu al tradițiilor folclorice romînești. Ochiul recunoaște cu bucurie drept prototip frumusețea elementară a formei obiectelor uzuale populare (ceaunul, strachina, tiuga), Continuînd unele preocupări mai vechi ale artistei, altădată experimentate în materiale plastice, astăzi materializate în sticlă, ceramică și ceramică-șamot, sîntșîcîteva sculpturi mici de vitrină, ca «Maternitate», « Colectivistă », « Idilă », « Strugure » etc. Soclurile foarte ingenioase, din marmură, lemn și sticlă, pun ți ele în valoare obiectele,

Problema cooperării între pictori, sculptori șl arhitecți este, neîndoios, una din problemele esențiale ale vieții artistice contemporane, Zoe Băicoianu 340
se arată profund interesată în această direcție, atunci cînd concepe basoreliefuri monumentale, cu subiecte din actualitatea noastră socialistă (« Construirea socialismului», «Studentă la Institutul botanic»), sau ample compoziții decorative, destinate împodobirii arhitecturii de interior sau exterioarelor unor Instituții. îndrăzneț și de un puternic efect decorativ ne apare și panoul cu măști — un perete de interior din sticlă, cu elemente sculpturale din sticlă suflată, în altorelief. Sistemul do luminare din Interior amplifică expresivitatea acestei interesante propuneri.

Varietatea tehnicilor, a combinației dc materiale — șl aici colaborarea cu Dan Paroccscu a fost importantă — este deosebit do sugestivă, — prin implicațiile estetico, — pentru perspectivele sintezei artelor. Sticlă modelată la cald, sticlă turnată în forme de
metal, sticlă transparentă montată în traforaj, sticlă divers colorată montată în beton, sticlă masivă turnată în forme, asamblată în ciment colorat — iată cîteva dintre procedeele utilizate de acești doi artiști.

De aproape două decenii, Dan Parocescu — chimist și artist decorator totodată — experimentează asupra expresivităților de limbaj al diferitelor pămîn-turi, al majolicăi, cimenturilor colorate, maselor plastice, sticlei. De astă dată, acest pasionat cercetător în domeniul artelor decorative ne prezintă, în afara unor lucrări realizate împreună cu sculptorița Zoe Băicoianu, și o serie de creații proprii. Compoziția monumentală « Oțelarii » (panou masiv executat în fier și beton metalizat la arc voltaic) și panoul decorativ « Dans» (vitraliu executat în mozaic transparent, prins între geamuri) ni-l arată preocupat de îmbogățirea formelor noi de expresie ale artei monumentale.

Dintre exponatele în sticlă remarcăm ca pline de rafinament și adecvate pentru a servi drept prototipuri în industrie, lampadarele și masa cu placă de cristal negru și picioare din cristal. Piesele de mobilier din ulm masiv, ars, legate în metal cloasonat — mai puțin realizate artistic, după părerea noastră — denotă ideea meritorie de a prelua

elemente de ornamentici populară și a le utiliza în spiritul decorației moderne.
Rodîca Popescu, pe care în regionala din 1961 am întîlnit-o semnînd panoul decorativ «Țărani, artiști populari » (realizat în cimenturi colorate), în colaborare cu Dan Parocescu, expune, în cooperare cu același artist, interesantul vitraliu monumental «Familia» (sticlă masivă colorată, turnată în ramă de metal).
Continuitatea încercărilor acestei artiste în direcția artelor monumentale și decorative va contribui desigur la sporirea potențialului de idei și de expresie al viitoarelor sale lucrări.
Expoziția Zoe Băicoianu, Dan Parocescu» Rodîca Popescu este un act dens de sugestii. Ea actualizează necesitatea creării de către Fondul plastic a unui studio, în care experimentarea unor tehnici și materiale noi să fie la îndemîna artiștilor. Indirect, ea pledează pentru completarea secțiilor de artă deco-latlvă (metal, lemn» piele, desen industrial) din cadrul Facultății de artă decorativă, care să pregătească cit mal multe și mai iscusite cadre de artiști decoratori.
Unele dintre exponatele acestei manifestări ar trebui să inspire producția bunurilor de larg consum» pentì u ca frumosul să ne vorbească prin toate obiectele care Încheagă atmosfera intimă a locuințelor noastre,
E BĂICOIANU : Vas și scrumieră — sticlă
4 PAROCESCU: Oțelari — fier și beton metalizat
Vase — sticlă
VAL MUNTEANU
Ceea ce reține interesul în grafica de carte a lui Val Munteanu este darul sau de a evoca universuri literare variate, fără a cădea în ilustrativ, fără ca metafora plastică să-și piardă caracterul ei specific și, totodată, sublinierea implicațiilor esențiale ale textului, reînvierea unor lumi revolute, făcute de pe pozițiile contemporaneității, printr-un limbaj modern. Din multitudinea exemplelor pe care expoziția sa din Sala Kirov le-a oferit, ne oprim asupra ilustrațiilor pentru « Povestirile din Canterbury» de G. Chaucer și pentru «Vorbesc din mormînt» de Mark Twain, ca fiind ciclurile cele mai interesante, cele mai organice și mai apropiate de temperamentul artistului.
Dovedind o inteligentă documentare și cultură a desenului, suita desenelor în tuș la « Povestirile din Canterbury» reconstituie, prin sugerarea gravurii în lemn medievale, pitoresca frescă a lumii engleze din secolul XIV, pe care o realizează Geoffrey Ctaucer cu cele peste douăzeci de povestiri ale sale. O stilizare francă, o linie viguroasă, trăsături precise. - deprinse din studiul atent al xilogravurii medievale, dar interpretate modern, - dau parfumul epocii șl dezvăluie țintele criticii sociale a «părintelui
841
literaturii engleze», cimbrul umorului său sănătos. Economia de mijloace n-a alungat însă detaliul semnificativ, rapelurile plastice, pline de savoare și poezie, care ne comunică date revelatorii pentru fiecare personaj. Astfel negutătorul are o pungă cu baere formate din două coarne ; tîtgoveața din Bath, — ce «cinci bărbați ținu cu cununie», —e prezentată cu atuurile ei (mărul, biciul și cheița de la lada de bani), încadrată de capetele ironic individualizate ale celor cinci soți ; povestirea duhovnicului de maici este precedată de o coperta falsă, cu un desen-cheie: un cocos tantos, dar cam bătrîicr.
Structura modernă
•   9   > e 7

a compoziției, ritmul alb-negrului dau imaginilor ce însoțesc textul o deosebită expresivitate.
Pentru a reliefa causticitatea și actualitatea satirii lui Mark Twain la adresa «democrației dolarului», artistul a utilizat o cu totul altă tehnică: desen în tuș, combinat cu colaje din ziarele epocii, cu montajul de gravură sau fotografie.
« Ilustrațiile au încercat să fie o sinteză a ideilor autorului, o sinteză realizată într-un laboratoi contemporan » — preciza, într-o mărturisire făcută pe marginea acestui ciclu, Val Munteanu.
Lumea și sufletul copilului nu-ı sînt nici ele străine lui Val Munteanu. Ilustrațiile sale — ce trebuiesc salutate — pentì u « Motanul încălțat» (Frații Grimm) și « Bobocel » (basm popular maghiar) o probează prin vervă, spontaneitatea liniei, amplificarea prin culoare a efectului desenului, viziune eliberată de clișee stereotipe.
Izbutind să recreeze atmosfere atît de diferite ca cele amintite, ne-a mirat faptul că în desenele pentru « Ciocoii vechi și noi », artistul a reușit mai puțin să se transpună în spiritul acelor vremi « de caricatură tragică», cum le caracterizează însuși autorul romanului, N. Filimon. Privite în treacăt, ca grafìe, ilustrațiile apar realizate cu finețe, dar se situează, cred, în afara textului. Nici atmosfera balcanică de « tîrg temut, hilar» a Bucureștilor de atunci, nici personajele romanului nu sînt recognoscibile. Kera Duduca este o « Veneră orientală», ușor lascivă, ușor vulgară, nu o frumusețe de modernă girl, așa cum o figurează Val Munteanu șl cum apare și pe coperta cărții. Și Iul Dinu Păturică i se atribuie accente străine de «ambițiunea și mîndrla sa grosolană ».
Exterioare umorului Iul Creangă șl tipologiei lui (cu excepția sugestivului desen la « Stan pățitul ») rlimîn șl Ilustrațiile la « Povestirile» marelui moldovean, Cine ar recunoaște pe șugubățul Ivan Turbincă în greoiul șl mustăciosul sergent major?
Unele dintre copertele de carte au întregit, alături de majoritatea ciclurilor expuse, impresia pluriva’enței talentului lui Val Munteanu.
Expoziția lui Val Munteanu — tod ai numai ultimilor doi ani de creație — ne-a dezvăluit noi laturi ale unui artist înzestrat, aplicat la o muncă ce reclamă pe lîngă fantezie, seriozitate.
O. B.

HANS HERMANN

OVIDIA DRÂGĂNUȘ

în sălile Galeriei de arcă a Muzeului Regional Brașov a avut, loc, într-o atmosferă festivă, vernisajul expoziției retrospective de gravuri Hans Hermann.
Născut în 1885 la Brașov, Hans Hermann este al șaptelea din cei 10 copii ai profesorului Frédéric Hermann. 'Școala primară și liceul și le termină la Brașov, apoi se înscrie la Academia de arte frumoase din Budapesta. în timpul studiilor la Budapesta, ține gratuit lecții la cursurile serale de muncitori, iar timp de trei ani predă desenul geometric la sindicatul fierarilor. După absolvirea Academiei, se întoarce în țară și ocupă postul de procesor de desen la liceul din Mediaș. Aici își deschide» îi 1907» prima sa expoziție personală, urmată apoi de altele prin țară — la Sibiu, Brașov, Sighișoara, București, iar peste hotare artistului i se organizează cîteva expoziții personale, după cum el va participa și la o serie de manifestări plastice colective organizate de tara noastră. Stabilindu-seîn 1918 la Sibiu, Hans Hermann dcsfășoarăîn această localitate o prodigioasă activitate artistică, precum șî o bogată muncă cultural-educacivă.

Selecționate din bogata sa activitate de grafician — desfășurată pe parcursul a cinci decenii de muncă creatoare — cele 137 de lucrări din expoziție, executate în diferite tehnici — gravuri cu acul, acvaforte, acvatintă, mezzotinti, linogravuri, xilogravuri — ca șl scria de monotipii — au oglindit pregnant iscusința Iul Hans Hermann în arta gravurii, știința și măiestria sa dosăvîrșiră în mînuirca dălțiței sau acului.
Pasiunea artistului pentru frumusețile regiunii Brașov s-a remarcat pretutindeni în expoziție. Poet al graficii, prin trăsături meșteșugite, nuanțări de grlurl șl albastru, sugerînd culorile» Hans Hermann
/ . * t Í V
1. VALMUNTEANU: Ilustrație la «Povestirile din Canter-
bury» de Chaucor
2. VAL MUNTEANU : Ilustrație la « Povestiri » de Ion Creangă
3. VALMUNTEANU: Ilustrație la « Papucarul vrăjitor» dc
Virgil Chiriac
4. VALMUNTEANU: Ilustrație la «Povestirile din Canter-
bury» de Chaucer
И
«
surprinde cu un accent de un profund lirism poezia naturii. O caracteristică a gravurii sale este finețea ți precizia desenului, minuțiozitatea și siguranța cu cart, altistul fixează imaginea pe placa de metal. Calitățile sale de iscusit meșteșugar în arta gravării le-au confirmat, printre altele, gravurile «Iarna», «Amurg», «Munții Făgărașului», «Fagi bătrîni pe Vaiare», « Brașov — pin pe deal», «Casă din Sibiel»; deosebit de interesantă consider că este și seria imaginilor aduse din călătoriile artistului făcute peste hotare: «Pin pe coasta Adriei », « Ragusa-Dub-rovnik», « Kalamota », « Dubrovnik-Cheia Gallia», « Hagia Sofia din Constantinopol » — mărturie a desăvîi sitei măiestrii cu care Hans Hermann a reușit să sugei eze autenticitatea atmosferei locale.
Dar Hans Hermann, pentru care reprezentarea realității a constituit întotdeauna o preocupare esențială, nu s-a oprit numai la redarea unor vestigii din trecut sau aspecte pitorești din natură, ci a studiat cu pasiune locurile de muncă, omul și acțiunile sale.
Panoul, pe care au fost expuse o serie de imagini redind aspecte ce ilustrează pregnant tumultul vieții noastre noi, marchează drumul sănătos pe care Hans Hermann îl urmează in artă, umanismul de care este pătrunsă opera sa, Printre asemenea lucrări s au remarcat în expoziție îndeosebi creațiile sale din ultimii ani, ca «Turnătorie», «Construcția halei de montaj de la fabrica Independența Sibiu », « Hunedoara-combinatul siderurgic », « Brigada UTM la muncă patriotică » ș.a.
în expoziție au figurat și o serie de portrete. Atras de noile trăsături morale ale omului muncii, Hans Hermann a creat, de pildă, imaginea maistrului inovator F.T, — de la Întreprinderea Partizanul Roșu II Brașov, sau pe cea a muncitorului fruntaș Vasile Popa — de la întreprinderea Independența Sibiu, concentrîndu-și cu precădere atenția în redarea psihologiei modelului.
O simpatie profundă manifestă Hans Hermann șl față dc chipurile de țărani muncitori, de portul lor regional, de prin împrejurimile Sibiului; «Țărăncuță», «Țărancă din Poiana Sibiului», «Din Poiana Sibiului » sînt creații ce trec drept cele mai reușite în activitatea sa de grafician.

Operele maestrului Hans Hermann, artist cunoscut în țară cit și peste hotare, au fost apreciate cu multă căldură de către vizitatorii expoziției, care și-au exprimat admirația și prețuirea față dc măiestria sa artistică, față de imaginile expuse — rod al unei îndelungate și laborioase activități plastice creatoare,

344

VASILE GRIGORE

Atunci cînd vorbești despre un tînăr, despre un creator la începuturile sale de manifestare, te lași, poate fără voie, antrenat de entuziasmul acestuia. Avîntul lui te cuprinde și tinde să devină firul conducător al ideilor, al cuvintelor care vin năvalnic spre, a spune cît mai mult. Dar primele intenții se tempereazā atunci cînd intervine rațiunea cu imperativele ci. Tînărul, prin definiție, este un element în formare. Apare o datorie: aceea de a exercita o influență, de a contribui la o creștere complexă și dephnă — spre afirmare.

Aceste gînduri revin atunci cînd privești picturile din prima manifestare personală a lui Vasile Grigore. Prezențele sale sporadice din expozițiile de stat sau regionale din ultimii ani au atras în fiecare caz atenția, prin farmec poetic și picturalitate.

Vasile Grigore exprimă sentimente nu prin completarea mijloacelor de expresie plastică cu elemente literaturizante, prin anecdotică. El ramine la faptul de realitate concentrat în esență și la limbajul pictural intensificat prin gîndirea și forța sa de exprimare emoțională Ceea ce predomină in pictura lui Vasile Grigore este nota tinerească, entuziastă, dragostea de viață. Acestea nu apar prin stridențe și exagerări coloristico. Dimpotrivă, există o simbioză între vioiciunea liniei și a cromaticii pline de tensiune și atmosferă, uneori realizată princr-o paletă redusă la puține culori și tonuri, cu predominanța griurilor, și alte ori aproape printr-o monocromie.

După o perioadă de documentare în cadrul șantierului naval din Turnu-Severin, Vasile Grigore a terminat o sene de picturi și desene, în care tema principală este omul și munca. O parte din lucrări au fost prezentate în expoziția colectivă « Oameni și imagini din Oltenia nouă», deschisă la Craiova la începutul acestui an, printre acestea enumerîndu-se « Vopsitori ai șantierului naval », « Camioane de oxigen » și altele. La București expune compoziția intitulată « Secție — Șantierul naval » din același ciclu. Impresionat de grandoarea construcțiilor metalice, folosește spectaculoasele carcase, asemănătoare unor uriașe pălării roșii, înșirate în incinta întreprinderii, pregătite a fi îmbinate și integrate corpului vasului, pentru o imagine surprinzătoai e prin inedit și prin factura plastică dacă de gama cu tonuii de roșu intens care îmbracă ritmica înșiruire de forme.

GRIGORE VASILE: Scaunul albastru

HANS HERMANN: Valea Mălăești

ZIDAR

O imagine sugestivă este «Șoseaua». Pe drum — în prim-plan, puternic reliefat, apare tractorul. Drumul pune în valoare întinderea pămînturilor arabile pregătite pentru semănat, cari se pierd departe spre linia de orizont. Tonalitatea generală caldă, predominată de culori de pămînt, face să răzbată un sentiment robust de dragoste de viață șî de muncă, de admirație în fața naturii rodnice. Forța omului șl măreția naturii sînt izvorul unor alte pînze străbătute de un intens lirism. Lucrările poartă titluri care sugerează sensul imaginilor : «într-ozi de primăvară», «în balcon», «Gînduri de

dimineață», «în parc» sau «îngrijitoarea parcului». «Scaunul albastru », o aducere aminte a artistului a unei prezențe permanente din gospodăria modestă în care a copilărit, arată intensitatea cu care poate să redea o atmosferă locală, prin care un subiect capătă viață, personalitate.

Lărgirea orizontului de viață, printr-un contact mai larg și mai Intim cu fenomenele contemporane, îl vor conduce la o amplificare a sensului social al creației sale, pentru a putea răspunde exigențelor estetice ale artei noastre.

HORIA H O R Ș I A

Receptiv la frumusețea lumii înconjurătoare, interesat de adevărul acestei lumi și mai ales de ceea ce se evidențiază nou în viața noastră contemporană, Gh. Zidaru pictează peisajul din natură, priveliștea urbană, florileși chipul omului cu căldură si optimism reușind să capteze atenția, să emoționeze. Ni se pare ca izbutește mai bine acolo unde motivul plastic este mai puțin complicat în date. Cartonul « Crescătorie de păsări », de pildă, de mici dimensiuni, reprezintă printr-o alternanță de forme și culori, pulsul viu al unei așezări obișnuite, comune, întîlnite azi într-atîtea gospodării colective. Ca și în lucrarea «Uzina albă», în «Monument de arhitectură din Moscova », un ulei de mici dimensiuni, este evident interesul pictorului de a reda atmosfera și ambianța locală. înțelegerea insuficient de profundă a autenticului face însă, uneori, ca realizarea să rămînă întrucîtva tributară unei stricte documentări. Mai izbutite sînt «Peisajul minier», ca șî «Tabără de pionieri la Lerești ». Prea încărcată ni se pare «Piața la Cîmpulung » (deși are evidente calități cromatice și sugerează bine mișcarea și agitația unui tîrg), prea complicată soluția compozițională în «Un nou drum pe înălțimi » —mai ales față de simplitatea multor tablouri anterior citate. Pe această simplitate, care este, de fapt, o exprimare sintetică, plină de conținut, credem că trebuie pus accentul în activitatea viitoare. De asemenea, i se cere artistului un efort în plus, în sensul adîncirii analizei psihologice, cele trei portrete prezentate acum (dintre care ne-a reținut atenția «Fetița în portocaliu») dezvă-luindu-ne mai mult posibilități și promisiuni decît certitudini.

1. GH. ZlDARU: Piața Republicii
2. GETA BRĂTESCU; Forfotă
3. GETA BRĂTESCU : Peisaj citadin

4 GETA BRĂTESCU: Ilustrație la «Povestiri» de I. Creangă

GETA BRĂTESCU

N. ARGINTESCU-AMZA

Expoziția Getei Brătescu poate fi considerată o manifestare remarcabilă, în evoluția graficii artistei, prin deosebita ei seriozitate. Nu este ușor să determinăm caracteristicele acestei seriozități în procesul creației artistice, îndeobște. Greutatea crește cînd este vorba de un artist relativ tînăr, a cărei specificitate de evoluție, cu eventualele șovăiri fi inegalități firești, nu pot fi urmărite decît pe traec-toria unui număr redus de ani.

In evoluția Getei Brătescu, cchivocuri nu există. De mai bine de un deceniu de cînd expune, artista nu a făcut concesii față de un fals realism alune· cînd spre platitudini de « obiectivism fotografic », iar în sensul opus a izbutit să ocolească manlerismelc 346

piruetelor plastice. Au existat unele lucrări în care viziunea se sentimentaliza, ajungînd la o vagă edulcorare, chiar. Aceasta însă în trecut. Mai existau unele rare ingeniozități de viziune schematică.

în imaginile pentru Bertolt Brecht, « Puntila și sluga sa Matti», mai găsim și o oarecare inadecvate în armonizarea proceselor de stilizare grafică. Adică, structura viziunii pornește formal de la vechile noastre xilografi! populare și de la icoanele pe sticlă, urmărindu-se forța lor de expresivitate directă. Aceasta, deși linia aparent primitivă atinge adesea în creația populară cea mai revelatoare vigoare dc sugestie în tipizare.
Deși elementul de stilizare grafică este interesant, parțial adesea foarte sugestiv, ne aflăm totuși în fața unor lucrări mal discutabile din creația actuală a Getei Brătescu. Se știe doar că în artă, elementul folcloric are nevoie de o prelucrare aslmi-latorle, profundă, Intimă, care să dea o rezultantă organică dc transpunere expresivd. în alto lucrări însă, Ic vorn semnala ulterior, artista ajunge (mal cu scamă în evocarea sătcncclor) tocmai la această transpunere de o marc forță do sugestie, în care conținutul uman este foarte bogat, deși economia
mijloace/or plastice este extrema. (« Esopia» ori ilustrațiile dedicate genialului humuleștean Ion Creangă).
Se poate spune că trăsătura dominantă actuală în creația artistei ar fi o certă tensiune dramatică, mereu stenică, mereu optimistă. Viziunea, simplificată, este de o convingătoare vitalitate. Există chiar o prețioasă luciditate critică, dînd un accent viril creației. Acest accent însă nu eludează niciodată dificultățile problemelor de expresivitate plastică, vie. Contactul, participarea intimă la viață, la realitățile prezentului în coordonatele efortului uman de muncă și creație ale etapei noastre, sînt vădite. Scenele de muncă, imaginile din industria grea sînt inovator și viguros prezentate. Mai mult, forța de organizare a viziunii grafice subliniază originalitatea unei observații atente, îndelung documentate. Vibrația umană este intensă și adesea pătrunzătoare, emoționantă. Dar, analiza acestui fenomen ar cere complexe exemplificări, pe care nu le putem face acum decît parțial. Poate că acest accent viril umbrește uneori sensibilitatea. în orice caz, orice urmă de sensiblerie sentimentală dispare. Mijloacele de simplifícale au o reală forță expresivă. Folosirea alburilor, cumpănită, atinge sobrietăți laconice.
Acest laconism plastic și ritmurile lăuntrice sînt de o reală eleganță. Astfel, «Ursul», «Șoarecele și pisica », « Punguța cu doi bani », « Cele trei nurori» (pentru «Povestirile» lui Creangă) constituie netăgăduite exemple. Desigur, există și imagini «sărăcite»; de pildă, brațele celui care se îneacă (« Proverbele »).
Dar chiar în lucrările mai puțin realizate, intențiile rămîn totdeauna atrăgătoare, interesante. Punctul de vedere în «transfigurarea» plastică a intențiilor vădește talentul si onestitatea meste-w **
* »
șugului. Această onestitate de viziune și de meșteșug conduce astăzi pe Geta Brătescu la o foarte interesantă încadrare într-o anumită tradiție grafică pe care s-ar cuveni s-o numim clasică. Adică, există în actuala expoziție două cicluri de lucrări, și anume desenele în tus si cîteva laviuri cu scene de muncă din
♦ ·
industria grea care renunță la modernisme, cu totul. Unei retine needucate, asemeni viziuni îi pot părea prea cunoscute, banale. Cu atît mai mult, privitorilor cu educație plastică superficială. Inserțiu-nea acestor lucrări în tradiția grafică de înaltă valoare, este poate lucrul cel mai de preț cu putință, în evoluția graficii actuale a artistei.

în seria de patru « laviuri » găsim în ilustrația la « Pierre et jean » de Maupassant o anumită neclaritate în organizarea viziunii. întregul prim plan din dreapta e tulbure și confuz. Raporturile dintre primul plan stìnga cu celelalte elemente eșalonate pînă în fund, nu sînt echilibrate.

în schimb, celelalte trei laviuri realizează, progresiv, viziuni de bună calitate. Aci întîlnim pregnanță și acea forță de sugestie dramatică, de care vorbeam.

Astfel, «Forfota» mi se pare una din creațiile prețioase cu deosebire. Aci, «viața străzii » văzută de sus, în perspectivă « plonjantă », este de o cuceritoare ritmică plastică și prospețime umană.

Se vădește aci alături de munca pasionată (artista a mai tratat această temă în trecut) și ascuțimea, precum și vigoarea acestui prețios talent.

t

30 DE ANI DE LA MOARTEA LUI STEFAN DIMITRESCU

(Continuare din pag. 3^5) prima expoziție de pictură, sculptură, desen și artă decorativi a asociației. Pe parcursul acestor ani (1926 — 1933), timp în care artistul are prilejul să expună și peste hotare, limbajul său plastic capătă noi valori, îmbogățindu-se atît prin structura formei, cît și prin rezonanța culorilor, devenind un element de prim ordin în transmiterea mesajului operei.

Răsfoind cataloagele « Grupului celor patru », atenția ne este atrasă de numărul apreciabil de lucrări ce erau expuse de Ștefan Dimitrescu, precum și de varietatea subiectelor abordate, din care cităm: «Bucătăreasa», «Interior țărănesc», «Maghernită», «Fată de nevoiaș», «Orientală», «Piața din Mangalia », « Case vechi », « Tovarăși de viață ». Despre ultimele două tablouri, Cezar Petrescu, în cronica celei de a treia expoziții a « Grupului celor patru», (« Curentul», martie 1928) — deschisă în 1928, remarcă: «Există ceva adînc uman în această pictură de un dramatism conținut. Artistul nu s-a mulțumit la purele preocupări plastice, a introdus un element omenesc, durabil și tragic, în soarta celor doi tovarăși de viață, ca și în înfățișarea caselor bătrine, cu geamlîc».

Dar lista lucrărilor expuse de Ștefan Dimitrescu '¡r decursul acestor ani continuă, cu încă multe alte titluri detablouri, ca « Plajă la Mangalia », «Coclauri », «Țărancă», sau «Portretul lui Mihail Sadoveanu », după care « Tîrgul Cucului » (lași), « Căruțașul » ș.a.

La cea de-a cincea expoziție a grupului, deschisă in anul 1930, cronica plastică din « Adevărul Literar și Artistic» (martie 1930), face următoarea apreciere pe marginea picturii lui Ștefan Dimitrescu : « Culoa-rea domniei sale fixează din ce în ce mai multă căldură de interpretare ; valorile sînt simfonic gradate; iar deser ul se încheagă mai liber și mai expresiv decît of'CÎnd. Dl, Ștefan Dimitrescu s-a impus în evoluția picturii noastre moderne, ca un fin observator și colorist de seamă. Peisajele domniei sale, fără a specula pitorescul ieftin și banal, își clădesc atmosfera exprc-s va în linii și culori meșteșugit tratate ». Iar cu ocazia celei de a șasea expoziții a « Grupului celor patru » care pentru Ștefan Dimitrescu va fi și ultima Pcrpetsicius, în articolul «Uri loc dc recule-'/poziția celor patru» (« Cuvîntul 10

, /l.iUMli X J ГН (I ✓po/ițiu p. Í ляіаіл 19'Z1) ► 34И

ARTISTUL PLASTIC, ARHITECTUL
Șl ESTETICA PRODUSELOR DE

LARG CONSUM
G R I G O R E SMEU
Omul contemporan tinde să aprecieze calitatea produselor din ce în ce mai pregnant. în funcție de posîb titile acestora de a satisface. într-o îmbinare complexă. nevoi materiale cu cerințe de ordin estetic. Cene țicnite. în mare măsurăm de caracteristici funcționale. constructive, de material și economicitate formele, liniile, culorile diverselor produse poartă, totodată, adeseori, pecetea patosului victoriei umane asupra naturii, asupra materiei supuse transformării. Cînd luhan Smuul — în originala-» Carte c ghețun/or — apreciază calitățile unui petrolier modern întîlnit pe mare, el are în vedere atît caracteristici funcționale
— «deplasarea de 13.000 tone» — cît și trăsăturile estet ce ale vasului. Entuziastul călător exclamă:
« Cît de minunat poate fi uneori un vas — un adevărat
martie 1933). scrie: «Vă amintiți desigur preocuparle domnului Ștefan Dimitrescu. Peisajul, portretul desenul au fost printre predilecțiile sale de totdeauna. Expoziția de acum le reprezintă cu prisosință, lată. întîi» imagini din acea Dobroge atît de îndrăgostită de artiștii ultimei generații.. . Se regăsesc și în motivele lui Ștefan Dimitrescu» mai puțin dure, mai estompate, mai poetizate. .. Cît de subiectivă să fie impresia aceasta nu știm, dar pînzele și desenele lui Ștefan Dimitrescu îmi par toate străbătute de un puternic fior cosmic ».
Moartea îl surprinde pe Ștefan Dimitrescu în plină maturitate artistici, la vîrsta de numai 47 de ani, cînd pictorul și-a definit stilul, căutlnd să redea autenticitatea subiectelor din viața contemporană, despre care, cu siguranță că ar mai fi avut încă multe de spus,
basm de oțel » *. « Basm de oțel ! » — iată o expresie care constituie nu numai o figură de stil reușită, ci și o apreciere sugestivă pentru nevoia omului modern de a considera valoarea de întrebuințare a produselor nu în afară și nu alături de factorul estetic ci inclu-z'ndu-l pe acesta ca o coordonată însemnată a calități·, capabilă să confere utilului strălucire, să-i sporească semnificațiile umane.
Asupra modului și măsurii în care oamenii muncii iau în considerație — în procesul de producție — însemnătatea factorului estetic în constituirea și determinarea calității, influențează, în mod considerabil» caracterul muncii în orînduirea respectivă. în socialism, odată cu înlăturarea exploatării, se deschid, pentru masele largi, porțile spre a se putea realiza cu adevărat în ceea ce au mai profund, mai omenesc, în și prin muncă. Aceasta devine tot mai mult o creație, un inepuizabil izvor de bucurie și frumos. Fără îndoială, munca creatoare trebuie să se sprijine pe o bază tehnică — materială trainică, pe o industrie grea corespunzătoare unei producții superioare. Numai pe această bază, caracterul creator, generator de bucurie și de frumos, devine un fapt materializat în produse de calitate ale muncii omenești. Realizarea frumuseții muncii socialiste presupune, totodată, sprijinul unui vast aparat educativ, capabil să înlocuiască treptat, cu răbdare, balastul de deprinderi vechi, de rămășițe și prejudecăți burgheze, cu trăsături noi de comportare în muncă, cu o pregătire profesională pe măsura uriașelor cerințe constructive ale societății socialiste.
Raporturile esteticului cu celelalte caracteristici calitative ale produselor de larg consum trebuie înțelese într-un mod suplu, nuanțat. Condiționarea formelor, a liniilor și culorilor de către factorii de ordin tchnlco-funcțional nu contrazice relativa inde-

• Иьлп Smuul t Curtea gheţurilor. Editura pentru literatura universala 1961, p, 379,

pendenţă a unor elemente ale frumosului. Dacă indicii calitativi de ordin estetic sînt factori secunzi — efor nu secundari — în raport cu caracteristicile tehnico-funcţionale, nu poate fi neglijat faptul că la rindul lor acestea trebuie «să-şi plece urechea» la glasul cerinţelor frumosului şi sâ fie valorificate ca atcrer 'n concordanţa cu frumuseţea muncii şi a întregii vieţi socialiste. Actuala bătălie din ţara noastră — cu caracter de masă — pentru realizarea unei calităţi superioare a produselor, relevă necesitatea cuprinderii mu ' laterale a calităţii şi semnificaţiilor ei, de a ţine seama că indicii calitativi formează un întreg lanţ înlăuntrul căruia fiecare dintre verigi — inclusiv factorul estetic — trebuie aşezată la locul ei firesc, fără a-i exagera dar şi fără a-i diminua însemnătatea.

în general, nu trebuie neglijat — şi cu atît mai mult ignorat — faptul că asupra calităţii multor produse îşi pune amprenta măiestria, gustul celor ce proiectează şi execută produsul respectiv. Cum elementele frumosului care concură la calitatea superioară a produselor sînt în cea mai mare măsură de natură plastică (forme, linii, culori etc.), capătă o importanţă deosebită extinderea ariei de preocupări a artistului plastic şi a arhitectului tocmai în sensul unei participări mai intense a lor la îmbunătăţirea substanţială a indicilor de ordin estetic, în concordanţă cu frumuseţea muncii şi a întregii vieţi socialiste. Este vorba de însemnătatea participării acestora nu numai la îmbunătăţirea calităţii produselor exclusiv decorative. Aci necesitatea contribuţiei creatoare a artistului plastic rezultă într-un mod mai pregnant din însăşi natura funcţională - prin excelenţă de ordin estetic — a acestor produse. în această privinţă este de relevat îndeosebi faptul că unele dintre obiectele decorative din ceramică şi sticlă — care se vînd în magazine ale Fondului plastic, constituie un exemplu pozitiv de fantezie creatoare, de accentuare a caracterului artistic al acestor produse, de stilizare în sensul

valorificării diverselor posibilităţi de expresivitate ale simplităţii. Dar cum însemnătatea factorului estetic în ansamblul caracteristicilor calitative a crescut şi creşte continuu la toate produsele de larg consum, se simte nevoia prezenţei artistului plastic şi a arhitectului pe o arie mult mai întinsă — în domeniul fabricării vehicolelor, al produselor de uz casnic, al vestimentaţiei. După cum se ştie, funcţionează deja, de mai mulţi ani, într-o serie de întreprinderi producătoare de bunuri vestimentare, de obiecte de uz casnic şi decorative, colective de creatori de modele, desenatori, decoratori, care aduc un aport preţios la îmbunătăţirea calităţii produselor. în ultimii ani şi întreprinderile producătoare de vehicole — Steagul Roşu, Tudor Vladimirescu, Tractorul — acordă o atenţie sporită solicitării arhitectului, a graficianului, a coloristului, în procesul de îmbunătăţire a calităţii. La fabricarea celor mai recente vehicole — unele autobuze şi troleibuze produse de uzinele Tudor Vladimirescu, noul tractor nomínese — a fost acordată o însemnătate deosebită participării arhitectului şi graficianului încă din primele faze ale proiectării. Măiestria şi cuvîntul acestora a fost incontestabil preţios în elaborarea siluetei vehicolelor, în colorarea lor. S-au obţinut, prin urmare, unele rezultate pozitive, deloc neglijabile, în direcţia participării artiştilor la ridicarea nivelului calitativ al produselor de larg consum.

Accentuăm faptul că în fabricarea vehicolelor și a altor produse de larg consum, care rîdicăîntr-o măsura mereu crescută probleme speciale de încadrare corespunzătoare într-un ansamblu arhitectonic și urbanistic, îndeosebi ajutorul arhitectului este indispensabil. Conturarea spațială a unor forme, dozarea diferitelor volume și îmbinări de suprafețe, pe de o parte, încadrarea corespunzătoare a produselor respective în ansamblul arhitectonic și urbanistic, pe de alta — toate acestea reclamă acuitatea viziunii sale spațiale. Cu competența pe care o are, arhitectul gîndește formele într-un mod riguros, se străduiește să le dea « măsura inerentă », să le raporteze unele la altele astfel îneît să alcătuiască un tot unitar, funcțional și armonios.
Nu poate fi, însă, justificată o anumită reținere care se mai manifestă uneori atunci cînd este vorba de antrenarea artistului plastic și a arhitectului în procesul direct al îmbunătățirii calităților estetice ale produselor. Este adevărat că atunci cînd sînt solicitați de Ministerul Industriei Ușoare, de Ministerul Comerțului Interior, de întreprinderi, unii dintre artiști participă, într-o măsură, cu competența pe care o au. Totuși, inițiativele în această privință sînt încă palide și sporadice. Pe drept cuvînt, la recenta conferință pe țară a artiștilor plastici, Ella Canclcoy sublinia că artiștii « ar trebui să conlucreze în strînsă șl permanentă legătură cu industria, începînd de la operația de a găsi forma cea mal potrivită, care exprimă plastic funcția obiectului și structura materialului din care c făcut și terminînd cu ambalarea Iul șl prezentarea în fața publicului»,
In măsura în care există o relativă libertate do mișcare a unor elemente ale esteticului față do caracteristicile tehnico-funcționale, sporește șl posibilitatea 350
de a apare, în procesul de confecționare a produselor de larg consum, neconcordanțe între estetic și ceilalți indici ai calității. Tocmai de aceea se impune grija ca în constituirea și determinarea unei calități superioare a produsului, aspectul estetic să nu apară lipit, adăugat ulterior soluțiilor funcționale și celor constructive, ci să se nască odată cu acestea. Or, în această privință, calitatea multor mașini și aparataje precum și a altor produse, este influențată, între altele, și de faptul dacă între inginerul proiectant, între constructor și artistul din fabrică sau dinafara ei, se stabilește o colaborare apropiată chiar din faza de concepere a respectivului produs, o colaborare riguroasă care să se desfășoare pe parcursul Întregului proces de naștere a obiectului. Această colaborare este cerută îndeosebi de faptul că formele exterioare nu trebuie să fie proiectate la întîmplare ci — în ceea ce privește conturarea lor de ansamblu — să exprime formele interioare, structura conținutului din punct de vedere funcțional și constructiv. Aceasta presupune, însă, exigențe reciproce în pregătirea profesională și general — culturală : artistul să se străduiască sa stăpînească numeroase cunoștințe de ordin tehnic iar inginerul, tehnicianul, muncitorul să-și dubleze cunoștințele strict profesionale cu o educare multilaterală și continuă a gustului estetic. Fără îndoială, nu trebuie să exagerăm lucrurile și să conchidem că în lipsa artistului colaborator, inginerul și constructorul ar rata calitatea produsului sub aspect estetic. Dar în cazul acesta inginerul și constructorul înșuși trebuie să dea dovadă de un gust estetic autentic, să aibă un orizont cultural multilateral, să înțeleagă exigențele complexe ale omului contemporan.
Participarea artistului plastic și a arhitectului este însemnată nu numai în ceea ce privește proiectarea și executarea produsului ci și

atunci cînd se pune problema avizării calității lui. în acest sens, din inițiativa conducerii Comisiei Mixte de avizare (M.I.U. și M.C.I.) au fost cooptați în această Comisie — cu sprijinul Comitetului de stat pentru cultură și arta, al Uniunii artiștilor plastici și al Uniunii arhitecților — o serie de artiști plastici și arhitecțl de prestigiu, în multe din cele peste 20 de comisii speciale de avizare ale M.I.U. au fost cooptați și artiști. Prin participarea acestora în cadrul comisiilor de avizare sporește exigența atunci cînd se are în vedere îmbunătățirea calității estetice a unor produse de larg consum. Nu este vorba atît de o participare numerică, cît de ponderea pe caro o prezintă competența pictorului și a arhitectului. Dar tocmai do aceea este do dorit să nu scadă Interesul față dc inițiativele caro nu fost luate. Din păcate, în ultima vrem© contribuția concretă a artiștilor plastici în cadrul Comisiei Mixte de avizare a scăzut. Sînt Incontestabile, firește, unele realizări parțiale. Se ccr, însă, eforturi continuo în direcția învingerii unei anumite Inerții caro faco ca participarea frontului artiștilor plastici în domeniul Industrial să fio sporadică, lipsită do o coordonare sistematică, Șl cît de necesară esto contribuția acestora ! Alături do produse realizate, cu calități superioare, multe dintre produsele decorative, dc pildă, sînt deficitare în sensul unei Insuficiente sugerări șl
stilizări a mișcării, a gesturilor. Abundă încă în vitrinele și rafturile unor magazine din provincie, dar și din Capitală, femei înveștmîntate pompos, anacronic, dansatoarele, ciobănașii $1 vînătoHI din porțelan sau din faianță ale căror zîmbete șl gesturi apar ca niște adausuri nefirești pe chipuri încremenite, cu desă-vîrșirc lipsite de naturalețe. Se simte în această privință o insuficientă preocupare pentru educarea fanteziei unor decoratori și creatori de modele. După părerea noastră, un efort deosebit se cerc tocmai în direcția înlăturării acestui «joc» neplăcut al transformării efectului scontat în contrariul său, mal ales în ceea ce privește faptul că sugerarea greoaie a mișcării, a gesturilor, degenerează în încremenire.
Deficiențele de ordin estetic, care se mai întîlncsc la multe produse de larg consum ar putea fi, în bună măsură, înlăturate dacă în cadrul învățămintului artistic s-ar acorda atenția cuvenită pregătirii de cadre în domeniul «artei Industriale», artiștilor Industriali. într-o serie dc țări, profesiunea de « artist -constructor», «artist industrial», a devenit cunoscută și recunoscută. La noi, deocamdată, preocuparea pentru prestigiul unei astfel de profesiuni este palidă și sporadică.
Necesitatea competenței artistului decorator și a arhitectului se impune într-o asemenea măsuri incit pentru promovarea unor produse cu calități estetice superioare este de dorit participarea acestora pînă la formele de contractare a produselor. Această participare se impune cu atît mai mult cu cît. adeseori, între necesitatea de a promova produse cu calități estetice superioare și anumite aspecte de ordin comercial intervin nepotriviri dăunătoare educării bunului gust. Ne referim îndeosebi la activitatea unor merceologi care, în ce privește exigențele estetice, informarea lor culturală în acest sens, au un nivel scăzut. După părerea noastră, școlile comerciale care pregătesc merceologi ar trebui să se ocupe cît de cît și de educația estetică a acestora. Manualele de merceologie, folosite în prezent de către aceste școli, abordează cu totul superficial și în treacăt problema însemnătății factorului estetic al produselor de larg consum, pe care viitorul merceolog urmează să le contracteze. Pe de altă parte — în practica comercială gustul publicului larg este substituit adeseori

prin acela al merceologului. Aceasta este, însă, o confuzie dăunătoare, care trebuie risipită. Merceologul — chiar și atunci cînd este bine și multilateral pregătit nu poate fi considerat, în mod absolut, mandatarul gustului public. Exigențele oamenilor muncii sînt tot mai complexe, mal profunde și variate și a vorbi în numele lor — aceasta reclamă nu numai modestie ci șl o cumpănire cît mai competentă, mai multilaterală și plină de răspundere. Este, de aceea, pozitivă și rodnică Inițiativa pe care a luat-o în 1962 M.C.I. de a organiza colective consultative largi, cu elemente competente, pentru diferite grupe de produse, colective care să desfășoare o activitate do investigare și sesizare a părerilor și exigențelor consumatorilor. Frumosul ©st© resimțit tot mai mult, de către masele largi do oameni ai muncii, ca o necesitate spirituală, a vieții de flecaro zi, care trebui© și poate fi satisfăcută prin eforturi colectiv©, mereu mai largi.

de

a mestecate pentru adăugindu-li-se fiere de cărbune de lemn a y a г и I u ! asupra lor.

cere?

v e a c ·

mai

ale

ώ -

□ ·. ' b

-· ·. - :

propre

s 'teze

secole ideo og:e.

studiu

s c и 1 p t ur i de bi: eri ceașca

ter oare

: de prețuită

nst urma .te si realizate pe dimensiunile mari feluritelor deplin cu vederea executăni picturii, plante sau minerale erau bine li se asigura omogenitatea, liant și negru de fum sau praf pentru a evita eventuala acțiune la urmă se amesteca cu gălbenuș

de o... Firește, proporțiile exacte ale tuturor acestor elemente se pot determina pentru fiecare monument ? parte, numai prin amănunțite analize chim ce. Gama cromatică, relevă studiul in continuare. nu este prea largă, cuprinzind îndeosebi roșu albastru,

concentrează moldo* de

ul profese . es e n t i e

DINU C GIURESCU

\ι \·\ l\

Elenei Br-nkov и — soția Iu: Petru Rares — și a logofă-

lo. M.AE., Insttutul de istoria Prefața: Andre Grabar, studiu

la smodul ecumenic âvt la Sucevița, planșa XXVIII), fie pnn indivi-

VIII

j ù C X _

CHURCHES OF MOLDAVIA*)

;t ?l in? VS P 3 π ! 0lă . ed tar de UNESCO M n.stff niale unor penet întregi. pe fundăturii

anacer dor extern e Ş 1 ? S t ■ t U l _ de stor ia artei

ai tonali tàti de albastru si verde, in aeoi

A. · - R F κ f ezi i : a32 panse c o 1 o r. p 1 c - paeta naturi înconjurătoare.

< u e m.   ’ a ie ɛ χ Γ 6 *w _ V»-   oare a e □ ΠC' et ’Or din M o1
-     Aceste   opere in care   intensitatea
Si c : sc păstrează ntregi pina astăzi, une. tehnic excepționale, o durata de peste patru
nuanțarea fac dovada p ' c t и r i I o r secole O atare tehnică, experimentări ș< aplican, cornine m primul rinei o
’tă tară se
Mold
fìSeSC
meșteri’or tarilor
»
ș îndelungata pregătire a stratului special dc ·. : з j amestec ce var si nisip, cu cilți de cinepă $-   c: in. sfătui era întins uniformi pe perete si
lasat să se usuce in Culorile, extrase din
e u o c i
Ç

л

au cunoscut pe paleta zugravilor secolului al XVI-lea. o multipla nuanțar e ; armonizarea lor a fost făcută c. c măiestrie ș; o srapmirc a meșteșugului care au ridicat picturile murale exterioare ale ctitoriilor Moldovei de nord, pe treapta capodoperelor artei europene. Om cele 1v monumente păstrînd zugrăveli exterioare, noua sine reprezentative cinci din ele tund cuprinse m album Selecția a fost determinată de măiestr i execuției și starea de conservare a picturilor care sînt rînduite cronologic, evmndu-se reprodúce-
351

ARTA POPULARA DIN HUNEDOARA
C C. t r '. t_ I 11 Γ’ ? I Π
S 3 U C O IH l̅u Z II
C € I C C T 3 I ι I ■ ■ I
909 wBPwÉRWeá
jnt i nopo 1111111 de doc и и к 11 'Cl pu SI nell ul n. i din p i i m a t ι ■ atesta
? m i c c . p o I и i c и s i c u 11 u -t*c cu lumea suds I va .
i 11 adì ï ici h1 ni i ne.
к si pentru oamenii
L ·.. i г o. ca date lor si
■ ree tari ai fi de dont

и HJ largii sensibil n ude Ne rindim la
- \F
ac- lori a ariei dui care ice dm R P R , vol I obiectelor de aita íг j i asupra tezaurului U R S S sau articolelc i ici , indeosebi etite η i loi moldo-
< le meu iele de costum ' J< , ' idi m deopot ι i va
I r < r o m m c , vol I . . ' · J e I fliliecionicc / d ; I ' I I 111
CI p I 0 ■
Intre diferitele geniu i de arta populara dintr-o regiune sau dintr-o zona se pot deseori observa o sene de similitudini in ce privește mei ales formele si decorul întemeiate pe un anume fi I de a inrelc·." frumosul si pe un anume fel de exprimare c lui. Cinau atunci cind materia prin a si tehnica sînt diferite, cum este si firesc daca ținem seama de varietatea genurilor, impresia de înrudire ran ine siarmtoare Ti atarea specifica a formelor si decorului poate conduce si în arta populara la stabilirea a ceea ce se numește « sul »
O trecere prin salile expoziției, organizate de Muzeul de arta populara, cu tema « Arta populara din Hunedoara », este plină de interes in aceasta ordine de idei, creația artistica din colțul de sud-vest al Transilvaniei sittiìndu-se la celalalt pol al tratam formelor și decorului, in raport cu Banatul cu toata vecinătatea geografica nemijlcc ta. Este de-a dreptul uimitoare măsură in care in Hunedoara s-au pastrat pina in prima lumatatc a secolulc al XX-lea, unele din cele mai arhaice forme ale ai ici noastre populare Este aici, in umbia uriașa si generatoare de mitologie a Retezatului cc domina mie le « tari » de la poale, un lei de « rezervație » i cultui и populare i ommeșn in care persistă tradiții milenare Pentru cmc a stra bătut drumuiile din Valea |iului,dm iлi.i Hațegului ι din ținutul Păduieniloi . luciul apaic cu evident i im epind de la așezăi i și ai Iniei iui a pmă la măi nulele cibicele de lemn Paie «a nii.neii ι i ani nu s a ii ih s nus л șa de di ι ei t și du neabalu t I don и I < и I (uι 11 materiale a dac o' t .a afla Costumul ero : ' o maiestate st"..."-
Г O ГП ι ,Í Z 2 S C J " d Z Z L ' C3
-OCniQl pCZr.'u 2C--Í?~ Σ
purtat de barbas t : : ' c este același eu et a _ - : : lui Traían Cas _ a intr-o parte ca o si ea identica eu ce _ : ". s
femenina, ¡naltă si s » e t_ .
construit pe V ei't et se contrapune , ; _ lungi ce intaso? 'ă c Albul si nez c se _
•w-
do.ar de rosul m-s O gama ero mat : acestor tre· tu o s ι o n a n t a a lin o c .
1
du a? ea e a
«
n
i .n
I
c ■ c solarei· □ n g'gan-frr 1 j p r op. a t Λ cc c'çtratia Muzeul dc ac obiectele din o umtate a
V л 11

cin U n <
terminologic ·· c Inc simțit xpoziția este interesantă nu num?' pentru ce cc iu culiui - populare Ni sc parc ca ci ct/isi rm

Imirabila invitație la meditație pentru artiștii plastici decoratori Ex sta in salile de la Muzeul dc arta popul*; ao exti aord.nai a comoară reminesti, păstrată dc două mu turnata in tipare noi. întinerite in galeriile de arte decorative de stil a mentală al opocи
d a г ή nu
a creației populare de an ce se cere care sa-si afle locul mode ne. Unitate*
străvechii arte populare este ce se cerc
noastre in
însușită pentru a domeniul artelor
lecția fundi-creea un stil decorative $

\ I

¿i”c to’ a unui artist de mare
_ ’· и m u i : c an inspirât. . .
tt c -¿ de carderà și entuziasm au fost -_-¿t Portretului compozitorului Kara s ·· ·
: ezc'tct a expozițiile de artă plastică Riga și Alma inclusiv la cea este intimplă-s-i acordat în
K e - Tb.1 issi si Baku, ; tem · a ’ d ■ n Occident, E e - a a d n Veneti a. Si nu
* · pentru această lucrare i
гг
ς
□ г
Lr- e" 11 i : -za i e- órnenme тa reprezentat B V
€*e' ment de importanță stor,cã • -· - p- " - zoor n cosmos efectuat de omul c Lzm т o ccr.pcz ț e si o rezolvare croms-izreati această lucrare relevă intr-un - тe: a s forța rațiunii umane. Cu Г F
' ca r ce măsură au dreptate acei '■ep'Oșat u Salahov că nu a înzestrat concreterà chipurile acestui tablou.
Am ¿m. rt t ¿ci ce e ma cunoscute pinze ale lui t m .zoo c sov er te pot fi văzute și alte
in me icmacn ie Uniunea artiștilor

i. ;
O lui
1 o3, a fost o/ganizoiâ de caire pfastici și Fondul plastic din R.P.R, expoz/pa de desene satirice antimonai biet
.ajj^yjf-legrea, deschisă in cт· m ’ implmnu .j I5 cm dc Io proclamai ea Republicii Populate Romine. Artistul o ex'pus 49 ce lucrări constituite intr-un ciclu.

e Un.unea anișlilor plastici

In luna feb/ ai ;e a. c . a fost deschisa in sala dc expoziții cm Calea F atonei, c xpozițio ce pictura Renata Duncan, care a fost organ.zeta c si Fondul plastic dm R.P.R
.Ai listo o expus: Natură stetma a. sticlo neagră, Peisaj d n Colesti, Portret de pescar, Gerbera, Circul de Stat, Pm-up, Lalele, Natwa statica cu ziar, Portocale, Narcise, Flori in vas verde, Peisaj industrial. Natura statica cu mere, Uzinele uzina, Flori de cimp, Electrodului e-Craю'. o, in Port-et de linar inventator, ș.a.
In luna martie a.c. de orto ale Fondului
de muncitor
oi ironizai in Cluj și Oradea, expez ^
Λ ‘ ' r ■ ’ ·- i *
Al (Ţii 2 a r-_ypu, i;\ Studm pentru ciclul <i din Oaș, Mineri, ΛÍττ' pom intui ui, Gói i in, Fu in S.U.A., Ţăran dm F linea, Floarea soarelui', Certeza. Tai an dmi Oncc Wemnm, Inchinare pfimdve Cap do țăran: Fota dormind: fericirii-, Porumbei in p/ățaGan Toamna dm Flofenfa, 0 zj m Spic de or
—
c fost orgarizoLă la Galeriile plastic dm st;. Kirov,
Ш r-e въ· -
in luna aprilie 1963 a fost orc artiștilor plastici și Fondai ·: Galeriile de a< tă ale Fondul и z expoziția de pictura Gheorghe Σ
Artistul a expus 20 de ac Uzma alba, Peisaj de a·-
de cai/e 'Moscova, Semd festivă Ç Uniunea c'tiștUor piastici ș: Fondul plastic din R.P.R. pionieri la Lc/eșu expoz'fia Eugen Tara.
Artistul a expus 124 de lucruri dintre caie 25 de caricaturi, 11 lua ari arata ca operele « Pinocchio » de ba'ca » de Jerome lui E'sop », pentru coperte de cdr\i.
dm ciclul c Dacă lor », ilustrații de C. Collodi, pentru K. Jerome, pentru «
« Gargantua » de Rabeiam
25 de can-
onii autori ar Din inițiat carte peniru Ai tu și a '
l țața și pi Mele
I и O / / 001/(11 în
un număr Ut
lltOglUpi, '
A

/И bail
" jt'dll »
*
t ï
dir. P. P.R. e Fondului г'' apm de ccuaicm. desene
, -:■·'. ·. :dmt m cere: 5 . ușur, 'Õ desene și laviuri și 21 de : 'am
Donarea la rlirșm/a;
H 'ișsrna.
Sar mi sc-
n ■

■- · P'J.-'HKÍ oc o

For io* Cozem г
»ч·
■ ' or
: rsr>. rai
■' I ,1 O
ç <
nul «
■ ncFÆ s ' ■ icu ilusircii là D
' ■,·.' ·.· zmrmm. ser ' . s
' I
rearma. șase pio-eroe Ș* nom
c . P c . A . ‘ '

гЛко ■

.or, АЛecaPaCc, brigadier dm r . - J T
----.
■ >*-<
Leul născut, ' Sore -cesa
(12-11), ¡- .loportrei cu păun f ?'- ' : j C:î scclp'.or , Primavera
^1'5-’')
Iarna, Bàlcdd populară;'· Scc.m. s.culp:at, 'Scaun cu
■
spu.eaze sculplalà (1955^, Nud, T-ec.'ul,
Putì, Primavera', Femc-'O ca-e a spula; ; í°5o Sputnic, Femeie:-
(Ceangău, M.,z camui (ero, Boc -'■■tocire' Cantata pro]cr.a. Albitul
p.'nzei, Nud,- Ammt.n
l.r trecut (1957). Twan cu coase, Iarna} , Constructori, Cpeaton,
Ca.età dm mma p na m pa-
mõvarà KatNa, Λ" ca Ceti, bata .c,mjna
- da ■ < ■ -
‘ a incr^pucui acestui 'an. :n oaia Ceseilde-cultur a i.mona la La
munca volup'ar a, Mamqmu cop iui. C пч < oc o, -. ■ e,
áínpri; Í.. J4-.J de ρo.ζΰ́ΐ́^ί 1 ’5 1 . C' m.neoțj, ./’>1 ·-j

\lhi < il Ijlfll

ll'l de
brin I

dc repertoriul
Λ 1ŋ < Ί » .
. ·': h τη' - i mic -
: 1 Uniunea · ·; i¡sriioi
¿ a c exp^m Porii ciul
I la. ora :loi ica, Damila sa cu rmo-
u. ani,
¡a i Asociația
I r
MняM

I û o ? .
lama pc dealul
¿alia in
B innovo
Id acuarelei
(-
la
(î 62 . Man-
Gaiata - lași
ь2), C ules a
(19p2):, Construim și noi (-1963') t.a. precum
j ioni
a.c. dm înrțiotiva Uniunii artist
lui plastic dm R.P.R.. o fost
Igslic din ' . ,
; > I a s tic/
si
/
G.olerule de m tu ale Fondului
expôzipo picdorului Vasile Celmare.
ν'" *' _ -·* T _ __ -, “’Д· η A* " * ™
Artistul a expus 12 lucrărj de pictură, 2Ü de liîogral și ¡5 dcsun.r, - pOzenimi rodul mei calo<rrn in Italia.
r iastici. Fondul plastic tonal Oltenia si Gomnri I
Artă au orear cat
i Muzeul de oria dm
Uniunea ■ idi u!ot Sfatul Popular Reo pentru 'Cultură și iunie —iulie a.c. Ic
expoziție de pictura, pios Liei CiClIOUêOI. Expoziția a cuprins piciuiá, sculptură și activi tupi
pictura au c-'p'us: Mdrico Parasch/va. l/icolae, Marinesca //ic, Gregorian Eustapu,
din R.P.R ul Regional
Ü e misiilor
un numen de 10 de gì o(icót ieprezeni.in ï
lucrări de iazul Latul din ultima vreme a 9 artiști plàstici. La Marinaché V/descu Gneorghe și Penișoora Vioiul La sculptai a au exorna Anastosescu [lorica, locobi Petei și Padtuemm Gliuorphc. Im la grafica au fost prezentate luC’ /
visiti m felul cum ai operației de s‘J_c. c í o laj intre valoarea unor o
- и *>r <|
arta, pe de o parte s ;m-toare celor cu care unu în bîlciuri sau tîrguri

S-au primit și expus par destinate decorări ca~t Schranz reia pe Dor·
Q. cui tivind prm vizir nea sa ieftin, anti-artistic. De
■*> I ·_ ■ » ' ■ чк · *■ >
astfel dc expoziție тгipгo· ca cele mimata de Abran: A a·:
Slab cel al cel al
Aci
<7 -
reprezentat este coniceli i lor per tr _ !□ cănilor.
тегэи noi care su se fapt stimulator pentru a oprit. Soluțiile sărace
es. o
Pozitiva este preze n numai intenția. a
»
produse de mdustr ; c . .
consum s
I H > 11 11 K II I. ГI|(III am
kVxTl ti» ' * 1 4 й' » X · V ' A¿ И1 <ăi 4
Ю
f *4 " · Ì0')
\ ι ' i ?K Ί4 i \ tJ MIh- ' ι i ii ι ЧIП
Ю9
SȘl' и 2 л oii? i Ί . pigi (í Ц'pHO >¡

<v<^'ЛVp-|'i,иi L 1 η »i (4 tv ?1h
[\ ’ι v 4 · ? M. * ► 1 b Jh WKõiíà y
i\ . I. p пр — Вене
« .1 •.еннюн , ί ίT термо. Семья
a Норт per 31
! ! · · ■ ·315
.C K Au Me : a i iy pp ■ · 316
317
$№^2^0 .. O , X· "л ■ p 318
\ ’ I ,·,-:, -T k 1 4 K 319
·,. . . \ . \ i w ci i o : Портрет
. C. ' : Рнсvлок: Ужни 320-324
' . 1 ■ . - импоii мозаики
I .1 1 t I I I I II ’ll HH .1 ’ I ’ \ I I I I I I I I I PI I I
H I . I I I I I I · 1 I I I ι C6
lllh Allí I IO II рнинеся 1 17
l\ \ I Ί I \ ’ I 1 I o I I I (11 I I < I pi III
Φρ.h mi н i i l O/ 329
I >рчс ire (η ■ p I o г ί i ι· ч ι ■ ί m ι 3’9
KO I I Ί I I I X ΙΊ I 111 I I ιι ι oι ρ.ιφππ
II' ή< mi рено iюниιι , (ι ιίι.ι , ύ) ιιι,τιp-всчiь: Измена на no ie
брани. Америка . ι незря \ ihTViHii.il·' твое
.^Wh !................................ 330-333
I \III'C\ IАХОВ. Портрет композитора
Кара Караев........ 334
КАИР САЛАХОВ. Гiисгсрны · 335
I \ИГ САЛАХОВ. IloezMiioii состав
утром................. - · - · · · ·335
IE1ЯIIA ВРЕМПР. .Лето, вышивка соломой . ... ■ ·........ 336
ГЕЗА СТАРЛIЮЛЛЕР, (мебель).............336
ИОСИФ БЕ11Е, Искусства, гобелен. 337
ПЛЯИА ВРЕМИР. Пшiтя-гай тук, шер-
стяной ковер................... 338
EXPLICATION DES IMAGES

557
PLP5TIC
FONDUL
https://neculaifantanaru.com/en/qualities-of-a-leader.html
https://neculaifantanaru.com/calitatile-unui-lider.html